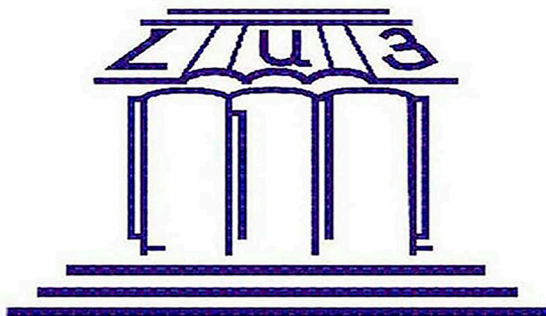

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՍԼԵՔՍԱՆԴՐ ՍՐԵԼԵԱՆ

ՊԸԼ-ՊՈՒԴԻ

Օպերետ յորս ստարոյ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՂԱՍԻ ՍԻՍ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆՑԻ

891.99

Ա-13

А.Л. АБЕЛЯН

ПЫЛ-ПУГИ

Музыкальная комедия в 4 дейст.

1923

19 NOV 2010

891.30

ար

2006

ԱՆՔԱՆՈՒՄ ԱՐՔԻՆԱՆ

Հարց 4/26 հիշի միջոցառում 4/27/22

4.0

Հիշարար

225 p. 4/27/15

4.0

Հ. Հարցառում

ՊԸԼ-ՊՈՒՂԻ

28463

Օպերիս յարս արարով

1923

Սիրելի հայրենակից.

Աղասի Սիմոնեան Յարութիւնեանց

Այս իմ «Պըլ-Պուղի» պիեսը Բոստով-Նախիջևանում խաղացուել է մինչև այսօր 46 անգամ:

Սա մի պերճախօս ապացոյց է, որ նա գրաւել է հասարակութեան մէջ, մինչ այժմ հայ թատրոնական կեանքում մի չտեսնուած և արտասովոր մեծ ժողովրդականութիւն:

Իմ պիեսի մէջ պատկերացրած է Ձեր հայրենիքի, 18-երրորդ դարի կիսանկախ պատմական վերջին օրերի հերոսների դէմքերը, հասարակ ժողովրդի սովորութիւնները, երգերը, եղանակները, պարերը...

Եւ ինձ համար, սիրելի հայրենակից, բոլորովին պարզ և հասկանալի է, թէ, Դուք, իբր նոյն ժողովրդի հարազատ զաւակ, տեսնելով այդ պիեսը բեմի վրա, որպիսի զգացումների ղեկավարումով, ինքնաբերաբար ցանկութիւն յայտնեցիք ինձ տպարանական ծանր պայմանների այս օրերում Ձեր ծախքով հրատարակել նրան:

Անշուշտ, սա մի մեծ և յաւերժական ծառայութիւն է մայրենի գրականութեան, որը պատիւ է բերում Ձեր անուան:

Թո՛ղ ուրեմն, եղբայր Աղասի, Ձեր համեստութիւնը
չվիրաւորուի, եթէ ես բարձրական պարարեմ համարում
երախտապարտ սիրով Ձեր թանգազին անունին նուիրել
ներան:

Ալեքսանդր Աբէլեան:

Գ Ո Ր Ծ Ո Ղ Ն Ե Ր

1. ՄԵԼԻՔ-ՇԱՀՆԱԶԱՐ—Վարանդայի տէր.
 2. ԶՈՒՄՇՈՒԳ ԲԷԳ—նրա որդին.
 3. ՊՈՒՂԻ—նրա ծաղրածուն 50 տ.
 4. ՌԷՀԱՆ—սրա կինը 48 տ.
 5. ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ.
 6. ՍԵԼԻՔ-ԱԼԼԱՀՎԵՐԴԻ—Խաչէնի տէր.
 7. ԶԱՆԱԶԱՆ—սրա կինը.
 8. ՄԵՀՐԻ—սրանց աղջիկը.
 9. ԹԵԼԻՍ—սրանց ծառան.
 10. ԱԻԱՆ—Տիղակի երիտ. մեղիքը, Ղուկասի որդին.
- ԵՍԱՅԻ ՄԵԼԻՔ-ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ—Զրաբերդի մեղիքը. } Անթու:
ԱՐՈՎ ՄԵԼԻՔ-ԲԷԳԱՐԵԱՆ—Գիւլստանի մեղիքը. }

Երկու սեռի ժողովուրդը և մարտիկներ:

Արդելում եմ պիեսի կրճատած բեմադրութիւնը.
Երեք մեղիքների ներկայանալը անհրաժեշտ է.

Ա Ր Ա Ր Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

Մեղրագետի ավինն անտառի մէջ հրապարակ: Խորքում բը-
լորներ:

1

ՊԱՆԴԻ ՄԵՆԱԿ:

Երաժշտութիւն:

№ 1

ՊԱՆԴԻ — (Վարդապետի զգեստով):

Շէն կենա օջաղդ Մելիք-Շահնազար,	}	2
Օրըդ երկար լինի մեր լոխճին համար:		
Ժողովուրդիդ գլխից անպակաս լինես	}	2
Շուաքիդ տակում մեզ բախտաւոր անես:		
Պուղիիդ շընորհքն էլ էլ աւելանա,	}	2
Որ քեզ ուրախ պահի, սիրտըդ լիանա:		

է՛, թէպէտ Մելիք-Շահնազարը անունս պըլ է գրել, այսին-
քըն թէ խելքից պակաս, բայց ձեր արև քնինք եմ անում,
տեսնում, որ ողջ Ղարաբաղում—Մելիքներից սկսած մինչև
վերջին իշապանը լոխ էլ կապելու գիծեր են: Ու եթէ մէջ-
նիրը մին խելունք մարդ կայ, էդ էլ լինեմ ես,—այսինքն

ձեր խոնարհ ծառայ Պուզին: Պա դէ ինքներդ ասեցէք, Մե-
լիք-Շահնազարի գլխին գիտում չեմ ինչ քամի է փչել. է-
սօր իրա մարդկանց, վ լեր է կացել Բալլու գետը անցել,
ոտը դրել Մելիք-Ալլահվերդիի հողում, թէ ինչ է, հետը
թշնամութիւն քցել: Ես էլ ինչ անէի: Տեսայ Մելիք Ալլահ-
վերդիի մարդիկ ինձ տեսնեն թէ չէ, իսկոյն նապաստակի
նման զընտուղլոր պէտք է անեն, զնացի վանք, Ղուկաս
հայր-սուրբի պապոյտը դրի գլխիս: Հիմիկս ձեզ հմ հարց-
նում.— ինձ որ տեսնեն, բուրդս կը գզեն, թէ ձեռքս կը
պաշեն: Դէ սրտնից յետոյ պըլը Լոս քմ, թէ ինքը.— Մելիք-
Շահնազարը: (Յանկարծ, աջ կողմ նայելով): Պահ, Մելիք-
Շահնազարը իր տղա Ջումշուդի հետ գալիս է: Շուտ անիմ
քանի կուռ չի ընկել, քանի թէփուռս քամուն չին տուել
դարանիս թքեմ: (Փախաւ աջ, խորք):

2

ՄԵԼԻՔ-ՇԱՀՆԱԶԱՐ ԵՒ ՋՈՒՄՇՈՒԴ ԵԿԱՆ ԱՋԻՅ: ՋՈՒՇՈՒ-
ԴԻ ՋԵՈՒՆ ՀՐԱՅԱՆ:

Երաժշտութիւն:
№ 2

ՇԱՀՆԱԶԱՐ —

Վարանդայի Մելիքն եմ ես, Շահնազար:

Յիշիր Ջումշուդ թէ ինչ ասաց քեզ քո հայր:

—

ՋՈՒՄՇՈՒԴ —

Հայր սիրելի դու գիտեա որ ինձ համար

Դո կամքը միշտ եղել է սուրը և արդար:

2

—

ՇԱՀՆԱԶԱՐ —

Այսուհետե թող լինի քո սիրած բան,

Ոչ թէ ուսում, այլ թէ դաշոյն ու հրացան:

2

—

ՋՈՒՄՇՈՒԴ —

Այսուհետե խօսք եմ տալիս անդադար:

Ձանք գործ դնել պայծառանայ մեր օղխարհ:

2

—

ՄԵԼԻՔ —

Երբոր լինին ծնող որդի համաձայն

Միշտ կը լինի երջանկութիւն նորանց տան:

Դէ թող Տէրը վըկայ լինի մեր ուխտին,

Եւ ուղարկի իր օրհնանքը երկնային:

2

—

ՇԱՀՆԱԶԱՐ — Դէ, իմ սիրելի Ջումշուդ, ինչպէս ասացի,— բա-
ւական է որքան Ղուկաս վարդապետի մօտ ուսում առիր:
Շատ որ կարգաս, վարդապետ չես դառնալու: Հիմայ ար-
դէն մեծացել, մեծ տղայ ես դարձել: Դո հասակի գիւղացի
երիտասարդները օրը օխտ օրավար հող են հերկում: Քեզ
նման կտրիճին այսուհետե կվայելի լաւ ձի հեծնել. զէնք
բանեցնել: Մեր ժամանակում,— երբ ամեն բոլէ կարող
ենք հարկան մելիքների հետ կուռ ունենալ,— մեր բոլոր
տղամարդիկ պարտաւոր են միշտ զինուած լինել և հարկա-
ւոր բոլէին թշնամու դէմ ելնել:

ՋՈՒՄՇՈՒԴ — Բաջութեան կողմից միամիտ եղիր, հայր: Միթէ
ես չեմ զգում, որ իմ երակներում հոսում է Դեղաբոուն-
հաց երեւելի Մելիք-Շահնազար առաջնի ազնիւարիւնը, որի
բարեկամն էք ինքը Շահ-Աբբասը:

ՇԱՀՆ. — Աղբիւս, աչքիս լոյս: Այդպէս, եղիր միշտ քաջ և աչքա-
բաց: Մի վախիր ոչ ոքից: Նայիր, մենք զտնվում ենք Մե-
լիք-Ալլահվերդիի հողում: Ես իմանալով եմ ոտը դրել ալս-
տեղ: Եո պէտք է փորձեմ, թէ ինչ կասեն նրա մարդիկ:
Եթէ մարդ պատահի, չը յայտնես ոչ անունդ, և ոչ էլ թէ
ով ես, կամ ում որդին:

ՋՈՒՄՇ. — Հայր, սիրտդ չցաւ, 2 խօսք ասեմ: Դու տուիր ինձ
ուսման: Ես մանկութիւնից սիրեցի գիր, դրէ: Ես սիրեցի:

մեր աղբի պատմութիւնը: Շատ կարգացի, շատ արտասու-
եցի: Ես տեսայ, որ մեր հայրենիքի կործանման պատճառը
եղել է միմիայն հայի անմիաբանութիւնը: Հայր, աղաչում
եմ: Զոհիր ինքնասիրութիւնդ հայրենիքի օգտին: Հաշտուիլ
Խամայի միւս բոլոր մելիքների հետ:

ՇԱՀՆ. — Լոբր: Ես պէտք է ոչնչացնեմ բոլոր միւս մելիքութիւն-
ները: Ես պէտք է լինեմ ամբողջ Ղարաբաղի տէրը: Այժմ
հասկացար բանի էութիւնը: Դէ, ես զնացի: Եթէ քեզ մի
բան պատահի, ձայն տո՛ւր մեր որսորդական ծառաները և
Պուղին հետո չեն այստեղից: Նրանք իսկոյն կվազեն օգ-
նութեան, ես էլ հեռուները չեմ զնայ: (Յետ):

3

ԶՈՒՄՇՈՒԴ յետոյ ՊՈՒՂԻ:

ԶՈՒՄՇ. — Ախ կամակոր հայր: Ես կոչնչացնեմ քո երազները:
Ես ամեն կերպ կաշխատեմ իրագործել Ղուկաս հայր-սուր-
բի ծրագիրը: Մենք կմիացնենք Արցախի բոլոր 5 մելիք-
ներին և վերջ կդնենք այս խայտառակ հրկսպառակութեան:

ՊՈՒՂԻ. — (Յետ գալով) Ո՞վ ես դու, ո՞վ հողեղէն:

ԶՈՒՄՇ. — Աստուած օգնական, անծանօթ կրօնաւոր:

ՊՈՒՂԻ. — Աստուած պահապան ծանօթ բալան-կծիմ Զումշուդ
բէգ:

ԶՈՒՄՇ. — Վահ. Աստուած վկայ սա մեր Պուղի ապերն է:

ՊՈՒՂԻ. — Գլխի մէջտեղին ես խփել, քեզ մատաղ:

ԶՈՒՄՇ. — Երեւի լսեցիր հօրս ինձ հետ խօսակցութիւնը:

ՊՈՒՂԻ. — Առանց լսելու էլ իմանում եմ գլխիդ ինչ սաղմոս կլի-
նէր կարգալիս: Ախար մէկ հարցնող լինի կռիւ արեւնահե-
ղութիւնը ում փորն է կուշտացրել: Բայց դէ ինչ անես:
Ինչքան գայլի շարական եմ կարդում գլխին. ինչքան ա-
ռակներով—պընզըներով ուզում եմ բան հասկացնեմ, չի
լինում ու չի լինում: Նստել է սատանի շալակին ու ցած
չի գալիս: Բայց դու Զումշուդ բէգ հոգս մի անիլ: Ես իմա-

նում եմ Ղուկաս հայր-սուրբը քեզ ինչ է սովորեցրել. ու-
րեմն սիրտդ պինդ պահիր, ինչ որ անելու լինես, Պուղին
սարի նման ետևիդ կանգնած է:

ԶՈՒՄՇ. — Շնորհակալ եմ Պուղի: Հաւատա ինձ, թէն ամենքը
քեզ պէլ են կոչում, բայց ես միշտ քեզ համարել եմ խելօք
մարդ:

ՊՈՒՂԻ. — Դէ որ էդպէս է, լսի՛ր թէ քեզ ինչ պէտք է ա-
սեմ:—էդ բանի համար ամենից առաջ դու պէտք է կնիկ
առնես:

ԶՈՒՄՇ. — Ե՛ս:

ՊՈՒՂԻ. — Պա դէ իհարկէ դու ես,—փառք Աստծոյ,—մինը ու-
նեմ: Դու հօ Ռէհանին լաւ կը ճընանչես. էն՝ որ իրիկը
ձեռքից բաց չի թողնում: Լաւ լսիր, էս բոպէիս էս կողմե-
րում աչքիս մին ջէյրան երեաց:

ԶՈՒՄՇ. — Իսկակա՛ն:

ՊՈՒՂԻ. — Չէ, բալան կծեմ, 2 ոտնանի, առանց կոտորի: Մեղքս
լինչ թաղցնեմ, թէպէտ ճգնաւորի շոր հմ հագել, բայց
մահկանացու եմ: Երբ տեսայ, բերանիս ջուրը գնաց: Ռէհա-
նին չսես հա՛, թէ չէ չանչալ լեզուից չեմ պրծնի: Դէ,
բալան կծիմ անջուկովս ձայն անցկացաւ, արի՛, բանի մեկ
չեն թմփրել, փախչե՛ք:

ԶՈՒՄՇ. — Սպասիր. թէ կուդ առիւծ գայ վրաս, փախչողը չեմ:

ՊՈՒՂԻ. — Ա տղայ, դու ուզում ես, մեռիր. ինձ բաց թող դնամ
բանիս: Ես տուն ունեմ, կնիկ ունեմ, խոխեք ունեմ:

ԶՈՒՄՇ. — Սպասիր, ասում եմ քեզ: Իսկոյն վաղիր վանք, լուր
տո՛ւր Ղուկաս հայր-սուրբին, շուտով զայ այստեղ: Ասա,
հայրս ուզում է Մելիք-Ալլահվերդիի հետ կռիւ քցի: Թո՛ղ
զայ հաշտեցնի նրանց: Դու էլ եկ հետը:

ՊՈՒՂԻ. — Վահ, յիմար եմ, դամ, ռեխս ցոյց տամ. որ ջարդեն:
Անելի լաւ հայր-սուրբին կղրկեմ. իսկ ինքս վաճառ-
նից մին լաւ բրթօղ կշինեմ, կխրթեմ:

ՋՈՒՄՇ. — Ես քեզ ասում եմ դու էլ եկ հետը, թէ չէ յաւիտեանս կիրառվեմ հետդ:

ՊՈՒՂԻ — Այ տղա, մի նեղանալ, հանալ եմ անում: Էս բոպէ՛խս գնամ Դուկաս հայր-սուրբին էստեղ քաջ տամ: Վա՛հ, Մելիք Աւանդերդին ջէյրանի հետ գալիս է: Ես վաղեցի վանք: (Յետ):

ՋՈՒՄՇ. — Դարան մտնենք, տեսնենք ինչ ենք անում: (Յետ):

4

ՄԵԼԻՔ-ԱԼԼԱՆԳԵՐԴԻ ԵՒ ՄԵՀՐԻ ՏՂԻ ՇՈՐԵՐՈՎ, ՀՐԱՅԱՆ
ՋԵՌԻՆ ՋԱԽԻՅ:

Երաժշտություն:

№ 3

ԱԼԼԱՆԳԵՐԴԻ —

Լըսիր Մեհրի իմ աչքի լոյս աննըման.

Ձը մոռանաս քեզի տուած իմ պատգամ:

ՄԵՀՐԻ —

Ախ իմ հայրիկ կը կատարեմ քո հրաման.

Ես կը բերեմ դարձով պատիւ քո անուան:

ԱԼԼԱՆԳԵՐԴԻ —

Գաղտնիք չէ որ թըւով բիչ են իմ մարդիկ,

Դու աղբ բանը միշտ լաւ յիշիր իմ աղջիկ:

ՄԵՀՐԻ —

Ահ իմ հայրիկ ես լաւ գիտեմ այդ բանը.

Պարապ-ուարապ հօ չեմ նըստել ես տանը:

ՄԵՍՍԻՆ —

Երբոր որդին ու ծընողն են համաձայն,

Ամեն գործում, ամեն քայլում միարան.

Այդ յատկութեամբ նրանք կարող են միայն

Իրանց խղճի մօտ իրաւամբ պարծենան:

ԱԼԼ. — Այդպէս Մեհրի. քաջ եղիր, Մի մոռանայ, որ Հասան-Ջաւախան Մելիք Աւանդերդի աղջիկն էս: Ծշմարտ է, Արցախի 5 մելիքների փոքրներից մէկն եմ, բայց քաջութեամբ եւ ազգասիրութեամբ առաջինը: Տեղը եկաւ, դու պէտք է ցոյց տաս թէ ում աղջիկն էս:

ՄԵՀՐԻ — Միամիտ եղիր, հայր. որ տղամարդից պակաս նշան բռնող եմ կամ ձի հեծնող:

ԱԼԼ. — Դիտաւորը՝ Մեհրի,—չլինի, չիմանամ որեւէ օտար աղամարդ աղջիկ լինելը իմանայ, Մանաւանդ, Աստուած մի արասցէ, որեւէ Մելիք Շահնազարեանի հանդիպես: Չմոռանաս սիրելիս: Քանիցս ասել եմ, նոյնը նորից եմ կրկնում:—Ընտրիր քեզ համար փեսացու ում ե կամիս,—եւ քո կամքին հակառակ չեմ գնայ.—միայն թէ ոչ Մելիք Շահնազարեաններից, ես նրանց անունն անդամ չեմ կամում ում լսել: (Յոյց տալով աջ): Ա՛յ, նայիր, ահա Բալուս գետը, կամ Մեղրագետը: Նա է մեր սահմանը: Այս կողմը մերն է, այն կողմը մեր թշնամի Մելիք Շահնազարեանը: Ոչ նրանք իրաւունք ունեն այս կողմ ոտը դնելու, ոչ մեկը՝ միւս կողմ անցնելու:

ՄԵՀՐԻ — Անհոգ կնոջ հայր: Ես այս տեղերին շատ լաւ եմ ծանօթ: Ես ալլիս երեխայ չեմ, եւ քո միտքը լաւ եմ հասկանում:

ԱԼԼ. — Է՛հ, հիմա ես կթողնեմ քեզ մենակ: Հենց որ մի բան պատահի, ձայն տուր եւ ես իմ մարդկանցով իոկոյն կսլանամ քո մօտ: Դէհ, աչքիս սրս երեաց: Ես գնացի: (Ձախ):

ՄԵՀՐԻ — Իսկ ես, գնամ գետի ջրին նայեմ, մազերս կարգի բերեմ: (Նայեց աջ): Ա՛հ, անծանօթ երիտասարդ: Ինչ գեղեցիկն է, ինչպէս սիրտս սկսեց թռթռալ: Աստուած իմ, նա ուղղակի դէպի ինձ է գալիս: (Պատրաստում է հրացանը):

5

ՄԵՀՐԻ ԵՒ ՋՈՒՄՇՈՒԴ:

ՋՈՒՄՇ. — (Յետ է գալիս հրացանը նշան բռնած): Է՛հ, կնոջ:

ՄԵՀՐԻ — Կնոջ եւ դու: (Նոյնպէս նշան է բռնում):

ՋՈՒՄԾ. — Ա՛հ, ներքի՛ր, ես կարծեցի, այժեամբ ես (կողմ)։ Տէր Աստուած սա ինչ գեղեցիկութիւն է։ Հմայեց նա ինձ։ (Հրացանը մի կողմ դնելով)։ Նաղելի տղա.—որ կոյս աղջկայ ես նման։—Ասա ինձ. ո՞վ ես, որտեղից։

ՄԵՀՐԻ — Զրաբերդի կողմերից եմ, երիտասարդ, Մելիք-Ալլահ-վերդին հիւր եկած։

ՋՈՒՄԾ. — Եթէ մելիքի հիւրն ես, ուրեմն ինքդ էլ մելիքի ծաղու-մբց ես։

ՄԵՀՐԻ — Ըմ... չէ։ Ես հասարակ գիւղացի տղայ եմ։

ՋՈՒՄԾ. — Զեմ իմանում ինչի՞ն հաւատամ.—Ասածիդ, թէ անմաղ երեսիդ։ Ծքեղ արտօքինիդ, թէ կանացի քնքոյշ այդ ձայնիդ, որ միանդամայն կախարդեցին ինձ։

ՄԵՀՐԻ — (Կողմ)։ Ինչպէ՛ս անեմ, որ չընտելեմ։ (Նրան)։ Ի՞նչ անեմ, Աստուած ինձ այդպէս է ստեղծել։ Իսկ ո՞վ ես ինքդ։

ՋՈՒՄԾ. — Ե՛ս... ես Հալիձոր գիւղից եմ, հայրս Ջաղացպան է։

ՄԵՀՐԻ — Սուտ չմտաւո՞ւմ։

ՋՈՒՄԾ. — Միթէ քեզ նման գեղեցիկ տղին կարելի է սուտ ասել։

ՄԵՀՐԻ — Ներեւ, որովհետեւ շորերիցդ Ջաղացպանի տղի չես նըմանում։ Որովհետեւ քեզ է հազուապէս, աղնիւ շարժուածքդ, Ի՞նչ է քո անունը։

ՋՈՒՄԾ. — Անունս, անունս... Աւան է։

ՄԵՀՐԻ — Աւան, ի՛նչ լաւ անուն է։ Գու պատկուած ես, Աւան։

ՋՈՒՄԾ. — Ձէ, եղբայր, Բայց, սպասիր, Դու այդ ինչո՞ւ ես հարցնում։

ՄԵՀՐԻ — Ըմ... այնպէս Գիւղացի տղերքը կանոխ են պատկլում, ինչպէս է պատահել, որ հայրդ քեզ ամուրի է թողել։

ՋՈՒՄԾ. — (Կողմ)։ Նա սուտ է ասում։ Այստեղ անպատճառ մի գաղտնիք կայ և ես իսկոյն պէտք է իմանամ։ (Նրան)։ Ինչո՞ւ է մաղերդ այդքան երկար։

ՄԵՀՐԻ — Մաղերս, մաղերս... հա՛, ծնողներս ուխտ են արել մինչ 21 տարեկանս չխուզել։

ՋՈՒՄԾ. — Սուտ է, ես այդ քո հախճուն աչքերիցդ էլ եմ նկա-

սում, որ սուտ է։ Գէ, խոստովանի՛ր, որ դու աղջիկ ես։
ՄԵՀՐԻ — Աստուած իմ, նա լեզուս կապեց, Ի՞նչ պատասխան տամ։ (Նրան)։ Բայց քո ինչին է պէտք, աղայ եմ թէ աղջիկ։
ՋՈՒՄԾ. — Ա՛հ, մի հարցնի, մի տանջի. ասո՞ւ աղջիկ ես, որ սիրա-րա հանդատանայ։

ՄԵՀՐԻ — Դէ, ասե՛ք թէ աղջիկ եմ յետոյ։

ՋՈՒՄԾ. — Ուրեմն այդ ճիշտ է։ Ուրեմն ես չեմ սխալվում։ Դէ, չուտ, ասո՞ւ ինչ է քո անունը։

ՄԵՀՐԻ — Բայց, սպասիր։ Սա մի սարսափելի դադանիք է. և Աստուած մի արասցէ, որ հայրս իմանայ, Ուրեմն նախ և առաջ երգուի՛ր, որ ոչ սքի չես յայտնի։

ՋՈՒՄԾ. — Ա՛հ, երգվում եմ արեւովդ, Երգվում եմ հրաշալի այդ զէմբովդ, Երգվում եմ այս երջանիկ բոլորով, որ քեզ հանդի-պեցի։

ՄԵՀՐԻ — Իմ անունը... իմ անունը Մարիան է։

ՋՈՒՄԾ. — Ահ, թող ինձ համար այսուհետեւնա լինի տաննապատիկ նուիրական անուն։ Լսիր ինձ։

Երաժշտութիւն։
№ 4

ՋՈՒՄԾՈՒԳ. —
Սիրուն աղջիկ, անըման աղջիկ
Կեանքի մէջ դու քեզնիս գեղեցիկ.
Զեմ տեսել և չեմ տեսնելու երբէք.
Փրնտրելու լինեմ գիշեր և ցերեկ։

ՄԵՀՐԻ —
Կըտրե՛մ արդայ անունդ Աւան,
Ինձ սիրեցիր և քեզ եմ հաւան.
Միայն ինձ ասո՞ւ հշմարիտ մի բան
Արդեօք չես Մելիք դու Շահնազարեան։

1006
28463

ՋՈՒՄՇՈՒԳ. —

Ինչիդ է պէտք ոյ եմ աղջիկ,
Սուրբ ուխտ ունեմ ահա իմ գաղտնիքս
Ամեն կերպ ջանալ զըտնել մի հընար,
Հաչտութեան բերել մեր սիրուն աշխարհ:

ՄԵՀՐԻ. —

Սուրբ այդ ուխտդ է բաւական
Որ չես Մեկիր դու Շահնազարեան
Թէ այդպէս ունիս միտք դու անվեհեր
Տալիս եմ քեզ խօսք լինել քեզ բնկեր:

ՄԻԱՍԻՆ. —

Տուր քո ձեռքը ընկեր սիրուն
Ե՛կ նուիրուենք մեր երկրի սիրուն,
Եւ թող երկինքը մեր ուխտին վրկայ,
Ուղարկի նորան փայլուն ապագայ:

ՋՈՒՄՇ. — Ուրեմն այդպէս Մարիան, Մենք սիրեցինք իրար, Այն:

ՄԵՀՐԻ. — Ա՛հ Աւան, միայն թէ դու Մեկիր-Շահնազարեաններից
չլինէիր:

ՋՈՒՄՇ. — Ինչո՞ւ, միթէ Մեկիր-Շահնազարեանները վատ մար-
դիկ են:

ՄԵՀՐԻ. — Ապա ինչ է, միթէ դու չես լսել, որ նրանք աշխատում
են սննդացնել միւս բոլոր մեկիքներին:

ՋՈՒՄՇ. — Ի՞նչ էս ասում, ես այդ երբէք չեմ լսել: Այդ բանում
եթէ նոյնիսկ Մեկիր-Շահնազարը հարազատ հայրս լինէր, նրա
ղէմ կ'զնայի:

ՄԵՀՐԻ. — Հի՛ համարիտ, ինչ լաւ է որ դու նրանց հակառակորդ
ներից ես:

ՋՈՒՄՇ. — Բայց դու ինչո՞ւ ես այդպէս ասում:

ՄԵՀՐԻ. — Ա՛հ, մի հարցնի, Իւրս էլ չեմ իմանում ինչ եմ խօսում:

Գիտես, Աւան ջան, Ով էլ որ լինես, բայց մեծ անզուշու-
թիւն ես գործել, որ Մեղրադիտից այս կողմն ես անցել:

ՋՈՒՄՇ. — Ինձ համար մազի չափ հոգ մի անիր, Մարիան ջան,
եւ տղամարդ եմ ե կարող եմ ինքս ինձ պաշտպանել:

ՄԵՀՐԻ. — Ա՛հ չէ: Քեզ կարող են թշնամի տեղ ընդունել ե հրա-
ցանի բռնել: Փախիր, դնո՞ւ աչտեղից:

ՋՈՒՄՇ. Վնաս չունի, եթէ այդպէս ես ցանկանում, կհեռանամ,
միայն թէ լսիր ինձ:

Երաժշտութիւն:

№ 5

Ախ քո սիրուդ կըլ ահով }
Աղջիկ վառեցիր հոգիս } 2
Ասա ինձի դու չուտով }
Երբ կը տեսնուենք նորից } 2

ՄԵՀՐԻ. —

Կիրակի հաշամամին
Հընչի զանգակը վանքին
Մօրից ծածուկ կը սուրսահմ }
Քեզ Մեղրադիտի ափին: } 2

ՄԻԱՍԻՆ. —

Թէ ես Սիւնեաց ողջ աշխարհ }
Շըրջէի միշտ անդադար } 2
Ձէի զըտնի քեզ նըման, }
Այդպէս անդին սիրահար: } 2

Հաղար երանի մի օր
Գայ մենք լինենք բախտաւոր,
Հասնենք մեր նըպատակին }
Մընաս բարեաւ իմ անդին: } 2

ՋՈՒՄԵ. — Դէհ, մնաս բարեաւ, Մարիան ջան:

ՄԵՀՐԻ — Գնաս բարեաւ, Աւան ջան:

ՋՈՒՄԵ. — Մնաս բարեաւ թանկագին, սիրուն աղջիկ, կիրակի ձաշածամին ինձ այստեղ կդտնետ: (Յետ):

ՄԵՀՐԻ — Ա՛հ, նա դնաց, սիրտս էլ հետը տարաւ: Տէր Աստուած-երբ պէտք է կիրակին գայ, որ մէկ էլ տեսնեմ նրան: Ինչ կտրի՞, ինչ գեղեցիկ տղայ էր: Իսկ եթէ նա Հալիձորցի ջաղացպանի որդի չէ, այլ Մելիք-Շահնազարեանի մարդկանցից, իսկ եթէ նա սուտ ասաց, Ձէ—սուտ ասողը ես էի, որ Մեհ-բի տեղ անուես Մարիան ասացի: Ա՛հ, ինչ կլինի իմ վիճա-կը, եթէ ես խաբուած լինեմ... եթէ հայրս իմանայ, է՛հ, ինչ կուզէ թող լինի: (Յետ, յանկարծ որոտմունք):

6

ԱԼԼԱՀՎԵՐԳԻ, ՇԱՀՆԱԶԱՐ, ՅԵՏՈՅ ՆՐԱՆՅ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐԸ:

ԱԼԼ. — (Բեմի ետեից): Էյ ո՛վ ես, ինչ մարդ ես, որ համարձակ-ուել ես իմ հողի վրայ ոտք դնել: (Մտնում է ձախից ձեռք աչքերի վրայ բռնած):

ՇԱՀՆ. — (Երեսաց աջ կողմում): Ի՞նչ ես էյ ասում: Ձեւ իմանում ո՞վ եմ:

ԱԼԼ. — Ասան անունդ:

ՇԱՀՆ. — Անունս ասեմ, կսարսես:

ԱԼԼ. — Վա՛հ յանդուգն. իմ տան մէջ ինձ սպառնալիք ես տալիս: Ձեւ վախենում, որ մեծ պատառդ ականջդ կթողնեմ: Ասան տեսնեմ, ո՞վ ես:

ՇԱՀՆ. — Ամբողջ Դարարաղի ա՛հ ու սարսափը,—վարանդայի տէր, Մելիք-Շահնազարը:

ԱԼԼ. — Այ դու խռովարար, Բաւական չէ, որ Գեղարքունիքի եկ-ւոր ես: Բաւական չէ, որ մեր երկիրը հիւրընկալել է ձեզ, հիմայ էլ հանդգնում ես ինձ—բնիկ մելիքիս ո՛նջացնել:

ՇԱՀՆ. — Ո՞վ ես լիբը, որ քեզ բնիկ ես կոչում, իսկ ինձ եկուր:

ԱԼԼ. — Հարցրո՛ւ այս թուրին (հանեց), և նա քեզ կստի,—Հասան Ջալալեան Մելիք-Ալլահվերդին է բռնած նրան,

ՇԱՀՆ. — Ա՛հ, այդ դու ես Ալլահվերդի, Հրաշալի է: (Հանեց թու-րը): Ես ձեր բոլոր մելիքներիդ արմատը պէտք է կտրեմ: Ես մենակ պէտք է ողջ Արցախի տէրը դառնամ:

ԱԼԼ. — Դէ. կանչիր քո մարդկանց:—Երևի մենակ չես եկել:

ՇԱՀՆ. — Կանչիր և դու քո մարդկանց: Թող նրանք գան թէ վկայ լինեն մեր մենամարտին, և թէ իրանք էլ կուսեն:

Երաժշտիք:

№ 6

ՄԻԱՍԻՆ —

Հէյ տղերք հասէք, հասէք.

Մեր կռիւը տեսէք, տեսէք:

Եւ մեզ հետ չուտ իրար դէմ,

Ձեր սուրերը փորձեցէք, ահա:

(Երկու կողմերից սուսերամերկ գալիս են նրանց մարտիկները):

ՄԵԼԻՔՆԵՐ —

Դէ կռուէք, խնայել չկայ.

Թշնամին ահա, ահա.

ԱՄԵՆՔԸ —

Դէ կռուենք, խնայել չը կայ

Թըշնամին ահա ահա: Ա—հա:

7

ՆՐԱՆՔ, ԴՈՒԿԱՍ ՎԱՐԳԱՊԵՏ ԵՒ ՊՈՒՂԻ ԻՐ ՇՈՐԵՐՈՎ,
ՄԷՋՏԵՂԻՅ:

ՊՈՒՂԻ ԵՒ ԴՈՒԿԱՍ —

Մելիքներ կացէք, կացէք:

Երկու երկրի տէր մեծ էք.

Աստուածանից ամացէք,

Սուրներդ պատեան դրէք, ա—հա:

ԱՄՆԵՐԸ —

Ձէ հայր-սուրբ երբէք, երբէք,
Խընդրում ենք մի խանդարէք,
Այսօր պէտք է մենք կըսուենք
Իրարու արիւն թափենք ա—հմ:

ՊՈՒՂԻ ԵՒ ՂՈՒԿԱՍ, ՈՐ ԽԱՉ Է ՅՈՅՅ ՏԱԼԻՍ —

Հէյ մեղքներ դադարէք,
Չար դէի զլուխը քարոյէք,
Քան թէ զուր արիւն թափէք
Շուտ հաշտութեան ձեռքընէք: Ա—հմ:

ՇԱՀՆ. } Այսուհետեւ թըշնամի ենք մենք իրար:
ԱԼԼ. }
ԱՄՆԵՐԸ — Այո մենք իրար:

ՇԱՀՆ. } Խաչենցիներ }
ԱՇԼ. } վարանդացիք } ձեզ կը քըցեմ սարէ սար:
ԱՄՆԵՐԸ — Այո սարէսար:

ՇԱՀՆ. } Որ միշտ յիշէք իմ անուներ անդադար:
ԱԼԼ. }
ԱՄՆԵՐԸ — Այո անդադար:

ՇԱՀՆ. } Ու իմանաք ով է Մեղիք-Շահնազար,
ԱԼԼ. } Ու իմանա՛ս ո՛ր է մ, Մեղիք-Շահնազար:
ԱՄՆԵՐԸ — (Սուրերը վեր), Մեղիք-Շահնազար, Մեղիք-Շահնազար,
Մեղիք-Շահնազար:

ՎԵՐՋ ԱՌԱՋԻՆ ԱՐԱՐԻ:

Ա Ր Ա Ր Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Աւետարանոցում Մեղիք-Շահնազարի բերդի բակը:

1

Երաժշտական
N° 7

ՌԷՀԱՆ — (Ծառի տակ, տախտի վրայ նստած, կողքին ճիւղտ,
թէլ է մանուկ):

Ասում է հէյ.

Արեն ընկաւ մեր հողին

Մոխիրս պատճառ դառնողին.

Վարանդան լոխ չսրացաւ }
Եկաւ առաւ ինձ Պուղին: } 2

Վու հէյ, վու հէյ, վու հէյ, վու հէյ:—2

Ասում է հէյ.

Գեաը գերան է բերում

Հեաը ջէյրան է բերում.

Ամեն օր էս չոր զլխիս

Պուղին նոր բան է բերում:

Վուհէյ և այլն.—2

Ասում է հէյ.

Հող էիր պուլիկ դառար

Կուժ էիր կուլիկ դառար.
Ինձ տեսնողը ծաղրում է,
Հէր պըլու կնիկ դառար:
Վ. ուհէյ և այլն.—2

Ա. ձեզ մատաղ, էս զիշեր օձը կծածը քնեց, ևս քնեցի ոչ:
Ողջ մարմինս հնեց է կրակի մէջ երվում է: Գիտում չեմ լու
էր թէ մլուկ: Գիտում չեմ զեանի տակից դուրս եկան, թէ
օձորքից թափուեցին: Լոյս մարմինս կերան-կերան դաղղա-
դոտեցին ինձ: (Յանկարծ հեռուից լսվում է զանգի ձայն):
Վ. ույ քուռանամ ես: Քիչ էր մնացել Պուղի տրվեցրած ա-
ղօթքը մոռացել էի (Աղօթքի է կանգնում. Պուղի մտնում է
մէջտեղով և ականջ դնում):

2

ՌԷՀԱՆ ԵՒ ՊՈՒՂԻ:

- ՌԷՀԱՆ — Աչքիս լուսով. սաքիս թափով օրհրած հողի, խաչած
գերեզմանի արժանի անեռ:
- ՊՈՒՂԻ — (Կողմ): Ամէն:
- ՌԷՀԱՆ — Հայր մեր, մայր մեր, որ երկինս ես, անդինս ես:
- ՊՈՒՂԻ — (Նոյն): Դարթ է:
- ՌԷՀԱՆ — Ա՛ռ մեզ, տնր քեզ, Արքայութիւն քո, առնէ քո: Արիւ-
րիս բաղարջացու, ցորենս կորկոտացու, հանապաղ զոռ տնւր:
մին լու օր տուր:
- ՊՈՒՂԻ — (Նոյն): Ամէն, չուղողի աչքը դուրս դայ:
- ՌԷՀԱՆ — Պարտիս մեր, դարգիս մեր, օգնեան տէր: Պարտապա-
նաց օխտը կենաց, պարտատէրաց աչքը հանած:
- ՊՈՒՂԻ — (Նոյն): Տեղը տախտեղ ցանած:
- ՌԷՀԱՆ — Զաղացիս ջուրը նաւին, ձու տուր հաւին, բոլ կաթ
կովին:
- ՊՈՒՂԻ — (Նոյն): Բարի ախորժակ լափողներին, լակողներին:
- ՌԷՀԱՆ — Բոռ բուն թաւ, սիրտս սառաւ, մարդս մեռաւ:

- ՊՈՒՂԻ — (Նոյն): Ոչինչ, լաւ որ էդպէս դառաւ:
- ՌԷՀԱՆ — Հաց, պանիր, զինին եղը մեզ լինի, մնացածը քեզ լինի:
- ՊՈՒՂԻ — (Նոյն): Խոտս հարեմ, դեղ լինի:
- ՌԷՀԱՆ — Դու լսողաց, դու ողորմած, կատարողաց:
- ՊՈՒՂԻ — (Բարձր): Պրծաւ գնաց, ուղորմի Աստուած:
- ՌԷՀԱՆ — Վ. ույ վախեցի: Ա. տղայ քեզ չեմ ասել ներս դալու:
առաջ մին հաղիր: Հիմի հոնց ես ճիպոտով ուխտիդ տամ,
(Ճիպոտը վերցրուց):
- ՊՈՒՂԻ — Ըմրօ՛ւ. աղջի Ռէհան, էլի գժութիւնդ չրոնի է:
- ՌԷՀԱՆ — Գիժը ինքդ ես, պըլն էլ հետը:
- ՊՈՒՂԻ — Թէ պըլ էի ինչի ինձ եկար:
- ՌԷՀԱՆ — (Ճանդ): Ըհմ. առն է. ինձ ով էր հարցնում խելօքի
հն տալիս, թէ, կապելու դիժի:
- ՊՈՒՂԻ — Մեղա քեզ, մեղա, բերանս ինչ էր եկել հմ:
- (Զանգի ձայնը դադարեց):

Երաժշտութիւն:

№ 8

- ՌԷՀԱՆ — Դու ինձ համար մարդ չդառար, ցաւ դառար:
- ՊՈՒՂԻ — Մէկ էլ ասան, լաւ լսեմ:
- ՌԷՀԱՆ — Զափը անցար եկ գըլխիցըս ձեռ վեր առ:
- ՊՈՒՂԻ — Ոնց ես մին լաւ տըմըրդեմ:
- ՌԷՀԱՆ — Անըզգամ դուս, դուս:
- ՊՈՒՂԻ — Դէ Ռէհան սուս, սուս:
- ՄԻԱՍԻՆ — Ով է տեսել ով է լըսել հողի ջան
Բերեն գըլխիդ էդպէս բան:
Ինչո՞վ եմ քո մօտ մեղաւոր անպիտան
Որ չարչարուեմ յաւիտեան:

- ՌԷՀԱՆ — Ողջ իմ կեանքը խաւարացրիր, սե արիր:
- ՊՈՒՂԻ — Մէկ էլ ասան լաւ լսեմ:
- ՌԷՀԱՆ — Գիշեր ցերեկ բան չը մնաց, որ չարիք
- ՊՈՒՂԻ — Ոնց ես մին լաւ տըմըրդեմ:

ՌԷՀԱՆ — Էստեղից դձու, դձու
ՊՈՒՂԻ — Դէ Ռէհան, սնո սնու
ՌԷՀԱՆ — Քո ձեռքիցը աղատուելու ճար չը կայ
ՊՈՒՂԻ — Դորթ է, գորթ Աստուած վրկայ:
ՄԻԱՍԻՆ — Պէտք է նըստեմ էջի վրայ ու փախչեմ,
Որ քո ձեռքից աղատուեմ:

ՌԷՀԱՆ — Էդ էլ էն չէր հարկած ջան տլս տուն մըտար
ՊՈՒՂԻ — Էդ հօ կրադ ես տեսել:
ՌԷՀԱՆ — Ժախալակիտ քացի արվիր վայր ընկար
ՊՈՒՂԻ — Էդ ինչ լաւ բան է եղել:
ՌԷՀԱՆ — Մտխրբոյ գրխիդ:
ՊՈՒՂԻ — Վայ ձիւն դայ խելիդ:
ՄԻԱՍԻՆ — Լինելու է երբ և ինչ մին լաւ օր
Որ ես լինեմ բախտաւոր:
Բէ պիտ լինեմ փախոտական ձիաւոր
Փախչեմ քեզից սար ու ձոր:

ՊՈՒՂԻ — Ախար այ 2 սանանի հաւ մեղրիդ օշնակը մուկ հօ չի
ընկել. էդ է զիշեր ցերեկ Մելիք-Շահնաղարի տան չընթըռ-
նած կաշա կուշտ ուտում ես խմում, էլ ինչդ է պակաս:
ՌԷՀԱՆ — Էդ է ձեռքը դայ խոտից համար լաւա՞ թխելու ալ-
իւր չաշներ:
ՊՈՒՂԻ — Է՛հ, էս րեղերս մուկնի ծակ կիտխեմ, թէ որ տունդ ոչ
թէ միայն ալիւրով, այլ և եղով, պանրով, ու զինով չիքը-
նեմ Միայն թէ գու օղնիք ինձ Զումշուդ րեղին պակներ:
ՌԷՀԱՆ — Վոյ, Զումշուդին անունը մի տար Գիդում չեմ խեղճ
երեխին ինչ է պատահել. սիրար էնպէս է կոտորում, որ դա-
նակ խիտ արխն չի գուրս դար:
ՊՈՒՂԻ — Հայ խելիդ տաք-տաք կըլտի շինեմ լաւաշում փաթա-
թեմ, կուլ տամ Պա խէ, չէս իմանում. Զանկ աղի փորա-
ցաւը քեզ նման մին սիրուն աղջիկ կլինի էլի. (Ուղում է գրկի):

ՌԷՀԱՆ — Ատա գլխիցս հեռացիր է. բրդոտ արջ:
ՊՈՒՂԻ — (Միտքը քրեց): Սուտ էլ չի առում անիծածը: (Յեռ):
ՌԷՀԱՆ — Հաղար անգամ ասել եմ իղինքը իրան պահի, լեզուն
քամիի չտայ. չի լինում էլի: (Հաւերին քշելով): Քէ, կոտո-
րուէր դուք: (Վամից վերադառնում են, Մելիք-Շահնաղար,
Ղուկաս, Զումշուդ և ուրիշներ մէջտեղով):

3

ՌԷՀԱՆ, ՇԱՀՆ, ՂՈՒԿԱՍ, ԶՈՒՄԵ, ԵՒ ՈՒՐԻՇՆԵՐ:

ՇԱՀՆ. — Հա, բանը այսպէս եղաւ, հայր-սուրբ: Մի օր ելա դնա-
ցի Մոսկովի թագաւորին հիւր: Մի անգամ ճաշի վըրջին
խաղող քերին: Զեռքս տարի մի մեծ ձիթ առի ու այդպէս
(ցոյց է տալիս) քաշիցի, կերայ: Կողքես նստողներից մէկը
դարձաւ, թէ. «Մելիք ջան հատիկները մէկ-մէկ կեր»: Ասա-
ցի, քո ասածը տանձն է: Ողջ քահ-քահ ծիծաղոտեցին: Հա
հա հա:

ՂՈՒԿԱՍ — Հա հա հա. լաւ ես ասել:
ՇԱՀՆ. — (Նստեց տախտին, Ղուկաս կողքին), Աղջի Ռէհան:
ՌԷՀԱՆ — Համէ, տէր մելիք:
ՇԱՀՆ. — Հրամանքդ շատ: Մեր փշանալու Պուղին որտեղ է, որ
ժամում աչքովս չընկաւ:
ՌԷՀԱՆ — Կատուի վաղիւր մինչ մարտդ կլինի, մելիք ջան: Նոր
դուրս եկաւ:
ՇԱՀՆ. — Տղա—Հաթամ. վաղիր, տես որտեղ է, ասա իսկոյն
գայ այստեղ: (Մէկը շտապով գնաց յետ): Մի բոպէ մօտիցս
որ հեռանում է, գառնում եմ էչը կորցրած մուղդուսի: Հա հա:
ՂՈՒԿԱՍ — Աստուած քեզ միշտ այդպէս ուրախ պահի, տէր մե-
լիք:
ՇԱՀՆ. — Աստուած քեզ էլ կարգով հաստատ պահի, Ղուկաս
հայր-սուրբ: Աղջի Ռէհան, չնեղացար հօ:
ՌԷՀԱՆ — Ինչո՞ւ պիտի նեղանամ, իմ ուրախութիւնս էլ քո որ-

դի Զուժուղն է: Բարով արժանանաք նրա անթառամ պը-
սակը տեսնելուն:

ՂՈՅՎԱՍ — Ճմէն:

ԱՄԵՆՔԸ — Ամէն:

ՇԱՀՆ. — Բայց դու իմ որդի Զուժուղ, ով է քո կշիղ չու ասել,
որ այդպէս տխուր ես:

ԶՈՒՄՇ. — Քիչ գլուխս է ցաւում, հայր:

ՇԱՀՆ. — Հա՛: Աղջի մէհան, էլ ինչո՞ւ ես կանգնել: Երեւի երե-
խին չար աչքով են տուել: Շուտ արա, ջուր բեր, աղ առ
գլխովը պտտեցրու, աղօթիւ խեղճին: Հա՛ հա՛ հա՛ էյ տղա,
աչքերիս լաւ նայիր, ջուրդ պարզ չեմ տեսնում: Սուտ հի-
ւանդութիւնովդ հորդ չես խաբի: Դու այն օրն էլ, երբ Խա-
չէնի Մելիք-Ալլահվերդիի հետ կռուի բռնուեցինք, մեր մէջ
չէիր: Ես նկատում եմ, դու վճռել ես իմ դէմ վնաս: Բայց
լաւ իմացիր, այդ բանը քեզ չի աջողուի:

4

ՆՐԱՆՔ ՍԻ ՊՈՒՂԻ:

ՊՈՒՂԻ — (Յետ եկաւ միրուքը և զլիւի կէսը սափրած ու վրան
բամբակի թմբուլներ կպցրած):

Երաժշտիքով:

№ 9

Հէյ մելիք-ջան ես եկայ.

Միտքդդ իսկոյն հասկացայ

Թո՛ղ սիրտըդ ուրախանայ

Որ լաւ ժամին տեղ հասայ:

} 2

ԱՄԵՆՔԸ —

Ապրի, ապրի մեզ համար,

Ապրի Մելիք-Շահնազար:

} 2

ՊՈՒՂԻ —

Հէր, չեմ քո տեղ մելիք ես.

Յոյց տամ թէ ինչ պիտ անես:

Գլխացաւանք կռուի տեղ

Ու տես խմես քէֆ անես:

2

ԱՄԵՆՔԸ —

Ապրի, ապրի և այլն:

ՊՈՒՂԻ —

Կանչէի մելիքներին

Խըմէի անուշ գինին

Եալլի բըռնած միասին

Ջան ասէի ամենքին:

2

ԱՄԵՆՔԸ —

Ապրի, ապրի մեզ համար,

Ապրի Մելիք-Շահնազար:

2

ՇԱՀՆ. — Ա՛ շուն, եթէ այս բոպէին չարդարանաս թէ ինչու ես
չլուխդ վեր անել տուել, վկայ է Աստուած, փափուկ տեղո-
վըդ ճիպոտի 10 հարուած ես ուտելու:

ՊՈՒՂԻ — Իսկ եթէ արդարացո՞յ:

ՇԱՀՆ. — Մի ջուալ ալիւր:

ՊՈՒՂԻ — Առաջինը, որովհետեւ սանդը չունեմ, չուղեցի զլիւս
վրա ուրիշ բնակիչներ բռն դնեն:

ՇԱՀՆ. — Իսկ ինչո՞ւ ես միրուքդ սափրել տուել:

ՊՈՒՂԻ — Որովհետեւ մեր խոխոց մայրը ինձ քրդոտ արջ կոչեց:

ՇԱՀՆ. — Հա՛ հա՛ հա՛: (Յանկարծ): Վահ, այդ ի՞նչ է ո՞. ինչո՞ւ
է գլխիդ կէսին ձիւն հկել:

ՊՈՒՂԻ — Ոչինչ. սափրիչիս ածիւնն բացի մածունից ուրիշ բան
չէր կտրում, սխալ համար էլ կէսի կաշին քերթելով բամբակ
ցանեց, կէսն էլ թողի, որ դալ տարի բուրդ ցաննամ: (Բնդ-
հանուր ծիծաղ):

ՇԱՀՆ. — Ա շուն, մի ջուալ ալիւրդ ստացար:

ՊՈՒՂԻ — (Ռէհանին ծածուկ): Հոնց էր: (Շահնաղարին), Շէն կենայ օջաղդ մեղիք ջան: Ալիւրս դու հասցրիր, քնաց որ Ղուկաս հայր-սուրբն էլ իր սուրբ բերանով մին էնպէս աղօթք անի, որ զինիս էլ Աստուած հասցնի:

ՂՈՒՂԱՍ — Այդ էլ իմ աչքիս վրա. (Ծածկարա): Միայն թէ ըստ մեր պայմանի:

Երաժշտութիւն:

№ 10

ՊՈՒՂԻ — (Աչքով արեց):

Դէ որ էդպէս եղաւ բանը,
Հայր սուրբ տուր ինձ քո հրամանը
Ձու ասելով, խաղ կանչելով
Գամ ու կանգնեմ քո զըռանը:
Աւանակը տակիս,
Ռէհանը գաւակիս,
Տըկճորը շալակիս,
Բեղ մատաղ հայր-սուրբ իմ հոգիս:

2

Ես իմ էշին ասն տեսնեմ
Ո՞ր վանքի զըռանը կապեմ.
Գանձասարան, թէ Տաթևի,
Ամարասն, թէ քո վանքի:
Աւանակը և այլն:

Տուն որ բերի էշըս հեծած
Ասուշ գինիդ ինձ նուիրած,
Խըմելու եմ կամաց-կամաց
Ձեր երկուսի անուշ կենաց:
Աւանակը և այլն:

ՂՈՒՂԱՍ — Ես իմ խօսքիս տէրն եմ. համարիւր որ զինիդ արդէն ստացել ես: Մնաց որ դու էլ քո խօսքի տէրը լինես:

ՊՈՒՂԻ — Էս բողէիս կանոնեա:

ՇԱՀՆ. — Այ աներես, դու քո ցաւիդ ճարը գտար. քնաց մեղ ա՜սես ի՞նչ է մեր այս աղի ցաւը:

ՊՈՒՂԻ — Պա գէ դու ջանել ժամանակդ ի՞նչ ցաւ ես ունեցել:

ՇԱՀՆ. — Հա, չլինի սիրտը կնիկ է օղում:

ՊՈՒՂԻ — Պա գէ մե՛ծ աղան է որ: Աստուած է, տա՛նքը ծառից հետո չի ընկնիլ:

ՇԱՀՆ. — Այ աղայ, քիչ հայր-սուրբի մօտ ինձ ամաչացնես է՛:

ՊՈՒՂԻ — Ոչինչ, մեղիք ջան. նա քո ասած հայրսուրբից չէ. Այ կուգես փորձիր. Հարցրո՛ւ նրան թէ խոստովանքին Մեղիք Ալիւրդ ի՞նչ է ասել:

ՇԱՀՆ. — Հայր սուրբ, ի՞նչ է ասել:

ՂՈՒՂ. — Է՛ն, ինքը սկսել է, թող ինքը ասի. (Գաւաղանի ծայրով սաստում է Պուղին):

ՊՈՒՂԻ — Պա ի՞նչ, չի ասել, որ իր աւանակի մասին փոշմանել է: Ձի՛ տես, որ եթէ իմա՛ս ձեր մեղիքը ինձ կնեւրի, գլխիս վրա կվաղեմ:

ՇԱՀՆ. — Հա, հայր-սուրբ, տակ է:

ՂՈՒՂ. — Ըմ... այո, տակ է:

ՇԱՀՆ. — Թէ՛ այդ անի՛ծածը սուտ է ասում:

ՂՈՒՂ. — Ըմ... թէ՛ և կան սուտեր, որոնց Աստուած ճշմարտութեանց տեսրակովն է զրու՛մ. բայց դէ տակի լաւ է իրան հարցնես (Նայն):

ՇԱՀՆ. — Բայց ինչպէ՛ս է եղել, որ այս նշանակալից նորութեւնը ինձ պատմելու տեղ, գնացել ու այս պըլի տղայ պըլին ես յայտնել:

ՂՈՒՂ. — Է՛ն ի՞նչ անէի, ես համարեցի, որ Պուղին օտար չի, որ նա քո սիրելին է:

ՌԷՀԱՆ. — (Ծածուկ Պուղին): Ա. տղայ քիչ էդ մեծ-մեծ մարդ-կանց գփուացնես է՛:

ՊՈՒՂԻ — (Կողմ): Սատանան ասում է տա՛ւր կողքածաղերը փըշ-րի է՛մ:

ՌԷԼԱՆ. — Մեղիք ջան, ինչ ասեմ քեզ, որ էդ գծի խելքովն հո ընկնում:

ՇԱՀՆ. — Ի՞նչ:

ՊՈՒՂԻ. — Մեղիք ջան, դու նրա ունիւն մի մտիկ անիլ: Նրա խելքութիւնը նրանից է երևում. որ նշանած ժամանակը մեր կողմին տեսնելիս, ոտք է կանգնել ու խոնարհաբար դուրս տուել:

ՇԱՀՆ. — Հա հա հա. բայց դու հայր սուրբ ինչո՞ւ կմկմալով հո խօսում:

ՂՈՒԿ. — Ներես, մեղիք, որ այսօրուայ դասս մի քիչ լաւ չեմ տեսել:

ՊՈՒՂԻ. — Սուտ է. նա վախենում է քեզնից, Ասում է դու կողք մարդ ես:

ՇԱՀՆ. — Երբէք, Ես Կողք եմ այն ժամանակ, երբ մէկը իմ կամքիս հակառակ կզնայ, իսկ եթէ մէկը մեզայ գայ, և ներումն խնդրի. հա նրան կնհրեմ էլ, մեկնած ձեռին էլ չեմ թքիլ:

ՊՈՒՂԻ. — Տեսա՞ր: Հիմի ոնց հո մեղիքս ստիքիչիս հրաւայի ու միտքդ վեր անել տայ: Ախոսս որ մէջտեղ մին մեծ և կայ: (Շահնազար և Ղուկաս ծիծաղում են):

ՇԱՀՆ. — (Ղուկասին): Հա. ինչ «և»-ի մասին է խօսքը:

ՂՈՒԿ. — Այդ մէկի մասին արդէն հո ոչինչ չգիտեմ:

ՊՈՒՂԻ. — Ինչի՞. Մեղիք-Ալլահվերդին չի ասել հո վաղուց կզնայ: Եթէ Մեղիք Շահնազարի ոտքը, բայց վախենում եմ նա իմ աղջիկ Մեհրիին ուղի իր սրդի Զուժուղի համար:

ՇԱՀՆ. — Ե, ուրեմն սրա համար չես ինձ յայտնել: Այ քեզ բան. Ասում է պողոտին դրին գորգի վրա, իսկ նա գլխուկից ցելի մէջ: Որ այդպէս է, յայտնեցէք նրան, որ հո կհաշտուեմ նրա հետ միմիայն այն պայմանով, որ իր աղջիկը տայ իմ աղին: Պ, ծաւ գնաց:

ՊՈՒՂԻ. — Հիմի տեսա՞ր թէ երբ է իմ մեղիքը կճղը. Գ, գնա լաւ աղայ հո, էշին ցելից հանիր:

ՇԱՀՆ. — Ձայնդ կտրիր: Այնպիսի է, հո յամու եմ, կոռաբար եմ, բայց տեղը եկաւ ամենից ներսդամիան էլ հո եմ, ուրախ էլ:

ՊՈՒՂԻ. — Ախար ցաւը էդ չի, մեղիք ջան. Այնպիսի է, Մեղիք-Ալլահվերդին մենք մին կեւոյ խելքի կրեքնք: Բայց ինչպէս խելքի բերենք աղիդ, որ Մեհրիին անունն էլ չի ուզում լսի:

ՇԱՀՆ. — Հա Զուժուղ, Ձինի՞ Ալլահվերդին էլ դու հո խնդրել, որ նա իր յիմար պայմանը մէջտեղ քցի:

ԶՈՒՄՇ. — Հայր, թէ ով է Մեհրին, հա նոյա երեսը ոչ տեսել եմ, ոչ էլ ճանաչում եմ: Գու ինձ ասացիր, զնա վարդալուսին, Համարածմանին, Նաւասարդին մտիլ ժողովրդի մէջ. անք մանացրու, տնդդիր, գտիր քեզ համար մի աղջիկ և թող քո հաւանածը լինի քո հարսնացուն:

ՇԱՀՆ. — Եւ չլինի՞ դու գտել ես:

ԶՈՒՄՇ. — Այո, գտել եմ:

ՇԱՀՆ. — Ապա ինչո՞ւ մինչև այժմ ինձ ոչինչ չես յայտնել:

ԶՈՒՄՇ. — Որովհետեւ ծանօթացել եմ նրա հետ Մեղիք-Ալլահվերդիին հողի վրայ խաչնում, Մեղրադեաի ափին:

ՇԱՀՆ. — Ե՞րբ:

ԶՈՒՄՇ. — Այն չարարատիկ օրը:

ՇԱՀՆ. — Եւ ի՞նչ է նրա անունը:

ԶՈՒՄՇ. — Անճուր, ինքը ստաց Մարիան է:

ՇԱՀՆ. — Պատմիր, ինչպէ՞ս պատահեցիք:

Դեկլամացիա:

Մեղմ նուագ:

ԶՈՒՄՇ. —

Գարնան մի օր ելայ որսկան

Մեղրադեաի դալար ավում.

Տեսայ մի կոյս հրեշտականման,

Որ անտառում որս էր անում:

Թընչկատում էր, ինչպէս այժման
Եւ ջրի մէջ իրան նայում:
Ահ ինչ անուշ, ինչ աննման
Ունէր աչեր, չեմ մոռանում:

Ախ ինչ չայեանքք և ինչպէս ձայն,
Նման քաղցրը ես չեմ յիշում:
Մատաղ սիրտըս դիպաւ նորան
Նորա սիրուն չեմ դիմանում:

Ես այն օրից նորա անուան
Երբ ու տաղ եմ միշտ յօրինում
Ահ պաշտելի իմ սիրեկան,
Քեզ երգելուց չեմ կշտանում:

Հայր, այսօր, ես խօսք էի տուել զնալ նրա հետ տեսու-
թեան, սակաւ դու աղքատիւ զարք և իմ ձին թամբած մնաց:

ՇԱՀՆ. — Եւ շատ լաւ, որ այդպէս է եղել:

ՋՈՒՄՇ. — Հայր...

ՇԱՀՆ. — Եւ ոչ մի խօսք: Երբ հրամայում է Վարանդայի տէր
Մելիք-Շահնազարը, ասրերն ու ձորերը պիտի դղրդան. իսկ
մարդիկ, եթէ խելը ունեն, լուռ ու մունջ կատարեն նրա
բոլոր հրամանները: Տղայ Պուզի, պատրաստութիւն տես,
մի քանի օրից առ հետդ Ռէհանին,—հայր-սուրբ, խնդրում
եմ դու էլ միանաս նրանց,—երեքով ճանապարհ ընկէք Խո-
խանաբերդ: Գնացէք Խաչէնի մելիքի մօտ, ասացէք նրան.
—Եթէ ուզում է մեզ մօտ հիւր դալ, թող դնայ: Միայն թէ
մեր պայմանն է, որ իր աղջիկ Մհերին տայ իմ որդի
Ջումշուդին: Հակառակ դէպքում թող տաճարապետիկ թշնա-
մի համարի մեզ և շղատով նոյնիսկ պատերազմի պատրաս-
տուի:

ՋՈՒՄՇ. — Հայր, դիմ, մի խաւարեցնի իմ արեւը: Այդ հարուս-
տը կթռնաւորի իմ ամբողջ կեանքը:

ՇԱՀՆ. — Իսկ եթէ բանից դուրս դալ, որ Մհերին մի գեկեցիկ
աղջիկ է:

ՊՈՒՂԻ. — Էդ մէկը ինձ հարցրո՛ւ: Բայց վախում եմ շատ գո-
վեմ, տղիդ ձեռքիցը ինքդ լսես: Հիմի թնչ կասես Ջում-
շուդ, մի բան ասեմ ամենքիս առաջ կարմրես:

ՋՈՒՄՇ. — Ինչո՞ւ պիտի կարմրեմ:

ՊՈՒՂԻ. — Որովհետեւ քո սիրած Մարիանը էնքան է աղջիկ, ինչ-
քան մեր Ռէհանն է տղայ:

ՋՈՒՄՇ. — Ի՞նչ:

ՊՈՒՂԻ. — Հրամանքաւ Խոխանաբերդում Մանաս անունով մին
լակոտ կայ: Մին քիչ աչքում լոյս լինելու պատճառով աղ-
ջիկ է ձեռնում և որ երիտասարդին ասես, որ չի խաբում:

ՋՈՒՄՇ. — Այո, այդ մէկը կարող է ճիշտ լինել, որովհետեւ նա
ոտից մինչ գլուխ զինուած էր: Օ ոչ... մի մոլորեցնի ինձ:

ՊՈՒՂԻ. — Դէ որ էդպէս է, արի՛ դու Մհերին կին առ, իսկ Մա-
րիանիդ էլ—եթէ դուրս եկաւ որ աղջիկ է—հարձ կանես:
Էդքանում դու հօրիցդ ինչո՞վ ես պակաս: Նա կնիկ ունի: 12-սը,
դու ունեցիր երկուսը:

ՋՈՒՄՇ. — Հայր, աղաչում եմ, թող ես ամուրի մնամ, վա՛նք
մտնեմ, միայն թէ ինձ մի անբախտացնի:

ՊՈՒՂԻ. — Մելիք ջան, եկ դու էդ խեղճին մի մեղադրել: Ողջ
մեղքը էս պոպոզաւորումն է: Նա է սովորեցրել տղիդ, որ
իւր նման չորդովս մնայ: (Ծածուկ Ղուկասին): Կաթներս
կտրուելու վրա է, մին 2 խօսք էլ դու ասա:

ՇԱՀՆ. — Հո՛, հայր-սուրբ, ես ուզում եմ իմ թոռների և ծոռնե-
րի թիւը Թաւրիդից—Շիրվան, Թիֆլիդից—Երևան անհաշիւ
լինի,—ինչպէս և կլինի,—իսկ դու ուզում ես իմ որդին ա-
մուրի մնայ: Գու աղաչիմ բաներ ես սովորեցրել նրան:

ՊՈՒՂԻ. — Ո՛չ, մելիք: Ես այդպիսի հակաբնական բան չէի թոյլ
տալ սովորեցնել նրան: Որովհետեւ կար ժամանակ, երբ ես
ինքս էլ նշանած եմ եղել և, աւելի քան նշանած: Սակայն,
այդ թողնենք, եթէ այսօր դուք ինձ տեսնում էք այս կըօ-

հաւորի շորերում, սա իր պատճառը և պատմութիւնը ունի:
Հետո չէ այն օրը, երբ սրա ընդ որ գաղտնիքը կը քայտուի և
դուք ամենքդ կ'իմանաք: Բայց ես թէ ինչ եմ սովորեցրել քո
որդուն, ահա լսեցէք:— Իմ սիրելի, հոգեհարազատ Զումշուդ,
կատարի՛ր քո հօր հրամանը: Զոհի՛ր քո սէրը հայրենիքի այն
մեծ սիրուն, որ ես եմ քեզ ներշնչել:

ՋԱՌՄԾ. — (Զօքելով): Հայր-սուրբ, հայր, քանի որ այդ զոհը
պահանջում է ինձնից մի սուրբ գաղտնիք, արէ՛ք, ինչպէս
կամիք:

ՂԱՌԿ. (Համբուրելով Զումշուդի ճակատը): Օրհնեալ լինես, որդի
Զումշուդ: Ահա թէ ես ինչ եմ սովորեցրել նրան:

ՇԱՀՆ. — Աստուած քեզ կարգով հաստատ պահի: Դէ Պուդի քեզ
տեսնեմ:

Երաժշտութիւն:

№ 12

ՊԱՌԿ. —

Դէ հիմա եկէ՛ք մեր Զումշուդին
Ասենք շնորհաւոր.
Նա և իրա սիրուն Մեհրին,
Լինեն բախտաւոր:

} 2

ԱՄԵՆՔԸ. —

Մեր մեղիքները ուրախանան
Իրանց որդիք ամուսնանան
Մեր սըրտերը ուրախ խընդում
Նորանց միանան:

} 2

ՇԱՀՆ. ԵՒ ՂԱՌԿ. —

Երբոր որդին պատուիրանը
Լըսում է իր հօր,
Հայր ու որդի իրանց սանը
Կ'լինեն բախտաւոր:

} 2

ԱՄԵՆՔԸ. —

Մեր մեղիքները և այլն:

ՊԱՌԿ. —

Դուք էլ տեսաք ասացի սուտ
Ու եղաւ օգուտ.
Երբ որ մեռնեմ ասէ՛ք «Պուդի,
Ողորմի հոգուդ»:

ԱՄԵՆՔԸ. —

Մեր մեղիքները և այլն:

(Պարում են ամենքը, նոյն և Ղուկաս):

ՎԵՐՋ ԵՐԿՐՈՐԿ ԱՐԱՐԻ:

Ա Ր Ա Ր Ե Ր Ր Ո Ր Դ

Խոխանաւորողում, Խաչէնի Մեղիք-Ալլահիբրդիի ամրոցի դահ-
լիճը, Աջ ու ձախ տախտեր, Միջտեղի կամարի աջ և ձա-
խից մուտքեր:

1

ՄԵՀՐԻ ՄԵՆԱԿ, ՅԵՏՈՅ ԱԼԼԱՀԵՐԿԻ:

Երաժշտութիւն:

№ 13

ՄԵՀՐԻ. —

Ախ ինչ ասեմ իմ հօրը
Որ սե արեց իմ օրը:

Մեկիք-Շահնազարի կողմից 3 ձիաւորներ եկան. բերդի դուռը բանամ, ի՛նչ է՛:

ԱՂԼ. — Դու լսե՛ նկատեցիր, Թեոս, թէ ինչ մարդիկ են:

ԹԵՒՌՍ — Հրամանքս Մինը պոպոզտաւոր է, մինը լաչագաւոր, մինն էլ մորթանաւոր: Ուզում ես հրաման տուր կրեքին էլ մարագ կոխեմ, ծուխ անեմ, խեղդուեն, սատկոտեն:

ԱՂԼ. — Սպասիր, գիժմ Դու այն աստ, զէմքներից ինչ նկատեցիր:

ԹԵՒՌՍ — Էն որ լաչագաւորն է, կրեքի վախենում է անգործ մընալոց հոգին փչի, սրա համար դեռ ձիւ վրա էլ գուլլա էր գործում: Էն որ պոպոզտաւորն է, աչքոգորմոյ է, որ չըթափանում է: Իսկ էն որ մորթանաւորն է, աչքիս շատ հոտ եկածը երևաց:

ԱՂԼ. — Լաւ. քանի որ մէջներումը կլնարմատ կայ և հոգեւորական, վատ նշան է. ուրիմն գնա բերդի դռները բաց և այստեղ համեցէք արա:

ԹԵՒՌՍ — Իսկ նրանց ձիաներին էլ ներս համեցէք անեմ, թէ թողնեմ դրսում մնան, քաղցած սատկոտեն:

ԱՂԼ. — Է՛յ, խելքի տոտրակ, եթէ Մեկիք-Ալլաւիբերդի ախոտանը տեղ չկայ, քո գլխում հօ կմն:

ԹԵՒՌՍ — (Միամտօրէն): Կայ, մեկիք ջան, իհարկէ կայ:

ԱՂԼ. — Դէ սա՛ր ու այնտեղ կապիր:

ԹԵՒՌՍ — Աչքիս վրա (վազեց ու յետ եկաւ). Մեկիք ջան, էն պոպոզտաւորին օրհնեա տէր ասեմ, թէ բարաջողում:

ԱՂԼ. — Ոչ մէկը, ոչ միւսը, վարդապետին կասեն,—Աստուած օգնական:

ԹԵՒՌՍ — Աստուած օգնական (կրկնելով, նոյն): Մեկիք ջան, իսկ լաչագաւորին ինչ ասեմ:

ԱՂԼ. — Թէ պառաւ է, աղի կամ այսն, թէ ջահել է,—քոյր:

ԹԵՒՌՍ — Էդ հեշտ եղաւ, աղի կասեմ: Աստուած, աղի. (նոյն). Իսկ էն մորթանաւորին ինչ ասեմ:

ԱՂԼ. Է՛ն, նրան էլ աղբերացու ասա:

ԹԵՒՌՍ — Հա հա հա. իսկ որ աղբերացու: Աստուած, աղի, աղբերացու. (կրկնելով յետ):

ՄԵՀՐԻ — Հայր, միթէ որե՛կ զգուշութիւն չես ուզում բանեցնել: Չլսեցիր: Եկողները Մեկիք-Շահնազարի կողմից են:

ԱՂԼ. — Դու ճշմարիտ ես ասում: Աստուած է.—չան հետ բարեկամացիր, բայց փայտը ձեռից վայր մի քցիր: (Կնային խորքով աջ):

3

ԹԵՒՌՍ, ԴՈՒԿԱՍ, ՌԷՀԱՆ, ՊՈՒՂԻ:

(Պուղին հագուած է լաւ. գլխին Մեկիք-Շահնազարի հին գտակը. Ռէհան նոյնպէս):

ԹԵՒՌՍ — (Դեռ դրսում): Աստուած, աղի, աղբերացու. Աստուած, աղի, աղբերացու. Համեցէք, համեցէք. Աստուած, աղի, աղբերացու. Աստուած, (ներս է թողնում Դուկասին), աղի, (ներս է թողնում Ռէհանին), աղբերացու. (ներս է մտնում Պուղի, նայում են իրար և ծիծաղում): Աստուած չարը իսփանի, բարին առաջնորդի. Նստոտեցէք, մի քաշուէք. ձեր տունը համարեցէք: Ես էլ օտար չեմ. փառք Աստծոյ, հայ եմ, քրիստոնեայ, ձեզ հետ մին առաջանում մկրտուած, մին մկրտուով կնքուած: Անունս էլ լինի ձեզ ծառայ Թեոս:

ՊՈՒՂԻ — Տղայ՝ Թեոս, Աստուած շնորհք էլ աւելացնի: Էդ է քիթ ու պոռնիքից երևում է, որ աշխարհ տեւած քաղաքավարութիւն բանեցրած մարդ ես. այսինքն թէ կարող ես 2 էշի կերակուրը կնպէս բաժանես, որ 2 մասն էլ քեզ ընկնի:

ԹԵՒՌՍ — Հի հի հի. սուտ չես ասում աղբերացու. կարող եմ Գիդում ես ինչ կայ, աղբերացու. դու ինձ շատ դուր եկար:

ՊՈՒՂԻ — Տեսնում եմ բալան կծիմ. Աստուած է. գիժը գծին տեսնելուս, ճակատը օխտը թիղ յետ-յետ կգնայ: Աղբերացու, ասում են դիժի տեսակը 70 կլինի, դու որ տեսակից ես:

ԹԵՒՌՍ — Ես միջին տեսակից եմ, դու որ տեսակից ես:

ՊՈՒՂԻ — Իսկ ես առաջին և վերջին:

ԹԵՒՈՍ — (Միժաղեց ծնկներին խփելով): Հա հա հա, դօրթ է Աստուած վկայ:

ՂՈՒԿ. — Որդեակ Թևոս:

ԹԵՒՈՍ — (Զգաստանալով և ձեռքերը փոքրին դնելով): Համմէ, Աստուած:

ՂՈՒԿ. — Նեղութիւն չլինի. գնա տանաիրօջ յայտնիր, Աւետարանոցից մարդիկ են եկել. մի բոպէ Թող նեղութիւն քաշի:

ԹԵՒՈՍ — Էս բոպէիս, կարգիս մատաղ:

ՊՈՒՂԻ — Սպասիր. Ու թէ կուգիր, քո կողմից էլ աւելացրու. ասա մի քիչ փորնիքը 6—6 է անում: Այսինքն ոչ էնքան ուտելու. որքան խմելու մասին: Եւ էն էլ ոչ թէ թթու թան, այլ թէ քուլութեան դաւազան, որ դիրաբառ կկոչուի Շուանաձորի գինի, կամ թէ ջեջի արաղ:

ԹԵՒՈՍ — Հա հա հա, արեղ վկայ, աղբերացու. Ես անհրաժեշտ է. որովհետեւ մեր կնանիքը էսօր կլօլակ են եփել: Հի հի. ես որ ծմակից չէնամէջի էշով տուն եմ գալիս, փորըս լըխկնարվում է, ախորժակս՝ վառվում: Երբի դուք էլ ձիով էք եկել, իմ օրի կլինէք: Բայց միամիտ կայէք. ուտել խմելու կողմից. Մելիր-Ալաշկերդի տունը էնքան առատ է, որ թէկուզ օխաը պորաներդ ուտի—խմի:

ՊՈՒՂԻ — Էդ լաւ եղաւ, որ կլօլակ էք եփել. ծամելու կողմից նեղութիւն չենք քաշիլ:

ԹԵՒՈՍ — Հա հա հա, գիտէք, Աստուած, աղի, աղբերացու: Ես չառ եմ ուրախանում, երբ ձեզ նման հիւրեր են գալիս, որովհետեւ մեր ղեխով էլ համեղ պատառներ են ընկնում: (Տրորուելով): Աղբերացու, մէկ էս կողմ նեղութիւն քաշիր, 2 խօսք ունեմ:

Երաժշտութիւն:

№ 14

Աղբերացու, ներս լեզուս չի գալիս,
Էս պրիշակում ինձի աղջիկ չեն տալիս.

Թէ վարանդա կայ մին հալալ կաթնակեր }
Արի աղբեր, արա նորան ինձ ընկեր: } 2

ՊՈՒՂԻ —

Աղբերացու, լաւ առացիր, քեզ համար.
Մին լաւը կայ, լեզուն չանչախ, քիչ յիմար:
Չես փողմանի դու ան նորան լաւ ջան է.
Քիչ կուտարար. ու անունն էլ Ռէհան է. } 2

ԹԵՒՈՍ ԵՒ ՊՈՒՂԻ — (Մէջքները իրար քսելով):

Էշը էշին պարտք կը քորի.
Ես քեզ քորեմ դու ինձ քորի: } 2

ԹԵՒՈՍ — Դէ խփի գնայ.

ՊՈՒՂԻ — Գայ ու գնայ. } 2
(Ձեռք են խփում): —

ԹԵՒՈՍ —

Աղբերացու, քո խօսքերը անգին է.
Բայց հարսնացուս ո՞վ է, որի՞ աղջիկն է:
Էնպէս լինի, որ մելիքս հաւանի,
Ու չը լինի, տանիցը մեզ դուրս անի: } 2

ՊՈՒՂԻ —

Աղբերացու, հարսնացուդ լաւ աղջիկ է.
Մին պատուաւոր, չառ լաւ մարդի կնիկ է.
Կուղես ցոյց տամ, թէ հաւանես քեզ լինի.
Չես հաւանիլ մեր ապրանքն է մեզ լինի: } 2

ԹԵՒՈՍ —

Էշը էշին և այլն:

ԹԵՒՈՍ — Աղբերացու, լաւ էր բանը շուտ լինէր.

ՊՈՒՂԻ — Ես կընքահայր, սա հարսնացու, սա տէրտէր:

- ԹԵՒՈՍ — Էդ լաւ եղաւ, էլ չիմ ընկնի սար ու ու ձոր
 ՊՈՒՂԻ — Ես էլ քեզ հետ ընկեր կը լինեմ ամեն օր:
 ԹԵՒՈՍ — Աղպերացու առաջ արա մեզ ճանաչ:
 ՊՈՒՂԻ — Մի ամաչի, մօտ կաց թուշին խրփիր պաչ:
 ՌԷՀԱՆ — Հայր-սուրբ տեսած կամ լսած կաս էսպէս բան:
 ՂՈՒԿ — Մի նեղանայ, կատարի բան է, քոյր Ռէհան:
 ԹԵՒՈՍ — Չեմ հասկանում էս ինչ բան է:
 ՊՈՒՂԻ — Բալան կծիմ, բաւական է:
 ԹԵՒՈՍ — Ինձնից լաւին պէտք է զընար:
 ՊՈՒՂԻ — Որ չի գիտում զըլուխը քար:
 ՌԷՀԱՆ — Ահ, առեցէք: (Չանգ):
 ՂՈՒԿ — Վերջ դըրեցէք:
 ՌԷՀԱՆ — Սնամօթներ:
 ՂՈՒԿ — (Կամայ): Մեղայ Բեզ Տէր:
 ՊՈՒՂԻ — Աւելի լաւ կանենք սուս անենք:
 Բան մեր մէջ եղածը դուրս հանենք:
 ԹԵՒՈՍ — Թէ չէ մեղիքս իմանայ,
 Ամենքիս վըրան կը բարկանայ:
 ՊՈՒՂԻ — Եկ եղածը պարտըկեք:
 ԹԵՒՈՍ — Ու վըեն մին քար դընենք:
 (Թևոս փախչում է յետ):
 ՊՈՒՂԻ — Ես կարծել եմ մին Դարաբաղ է, մին Պուզի. բայց
 չէ, բանից դուրս է գալիս աղբերացու էլ եմ ունեցել: Հայր
 -սուրբ, դէ կարգիդ մեռնեմ, հօ գիտես ինչու եսք եկել:
 ուրեմն ինչ որ երգելու լինեմ, ձայն պահէք:
 ՂՈՒԿ — Միայն թէ, ի սէր Ասածոյ, էլի այն օրուայ նման ինձ
 սար ու ձոր չըցես:
 ՊՈՒՂԻ — Բանիդ կաց. բանը էնպէս գնայ, ինչպէս նրանց գի-
 նին ու կլօլակն է մեր կոկորդով գնալու: Աղջի Ռէհան, դու
 էլ էդ անտէր զուրան մին բոպէ գօտկիդ տակը կոխի:
 Լաւ մօտիկ արա, ուղտի անջկում քնած պողոճի նման տաղ
 մի անիլ: Ինչ որ երգելու լինեմ հայր-սուրբի հետ ձայն
 պահիր:

ՌԷՀԱՆ. — Լաւ, լաւ, միայն թէ էլի պըլ պըլ դուրս չտաս:
 ԹԵՒՈՍ — (Շտապաւ յետ եկաւ): Աստուած, աղի, աղբերացու,
 ոտքի կանգնեցէք, եկաւ: (Մուտքի մօտ ձեռքերը փոքին
 կանգնեց):

4

ՆՐԱՆՔ ԵՒ ԱԼԼԱՀՎԵՐԴԻ:

Երաժշտութիւն:

№ 15

ԱԼԼ. — (Թուրը կապած յետ եկաւ):
 Այդ ինչ պատիւ էք արել.
 Ու իմ բերդը շնորհ բերել:

ՆՐԱՆՔՈՎ. —
 Մեր մեղիքն է ուղարկել
 Մի մեծ գործ է մեզ յանձնել:

2

ԱԼԼ. —
 Ջարմանալի նորութիւն
 Որ ձեզնից եմ ես լսում:

ՆՐԱՆՔՈՎ. —
 Մի դարմանայ ամեն բան
 Ունի մեղիք իր վախճան:

2

ԱԼԼ. —
 Ձեր մեղիքն իմ թըշնամին
 Կուղէ տիրել իմ երկրին:

ՆՐԱՆՔՈՎ. —
 Երեկ այդպէս էր խելքին
 Այսօր փչեց նոր բամբին:

2

ԱԼԼ. —
 Տէրը գիտէ իր բանը
 Թող անէ դատաստանը:

ՆՐՏԵՐՈՎ, —

Նա վաղուց է մոռացել
Ու այդ մասին փոշմանել:

2

Ա.Լ. ՆԻ ՆՐԱՆԲ —

Որ այդպէս է խօսք բանանք
Իրար միտք լաւ հասկանանք:
Թէ մի աշուղ ելքի գանք
Հաշտուց թեան դուռը բանանք:

2

Ա.Լ. — Ողջամբ էք եկել իմ Խոխանարեղդ: Աչքիս վրա տեղ ունէք: Համեցէք: (Նստեցին զիմաց-զիմացի): Գալնեղք բարի լինի:

Ղ.ՈՒԿ. — Բարի է, տէր մելիք:

Ա.Լ. — Յոգնած էք երևում:

Ղ.ՈՒԿ. — Այո, քո բերդը այնքան բարձր է, որ ձիաներիս սանձը բռնած ոտքով ենք բարձրացել:

Ա.Լ. — Այո հայր-սուրբ, այդպէս են բոլոր մելիքների բերդերը: Է՛հ, ասացէք, այս լինչ պատիւ է, որ արեւ էք մեզ... անարժաններին:

Ղ.ՈՒԿ. — Աստուած մի արասցէ, մելիք: Անարժանը մենք ենք և ոչ թէ դու: Դու բոլոր միւս մելիքների մէջ յայտնի ես իբր մի բարեպաշտ քրիստոնեայ:

Ա.Լ. — Այնուամենայնիւ ես չեմ մոռացել այն չարաբաստիկ օրը, երբ թրով ու սրով էիք եկել մեր վրա:

Ղ.ՈՒԿ. — Հիմայ էլ եկել ենք այն օրը մոռանալ տալու:

Ա.Լ. — Իսկ եթէ կուրի էք եկել, համեցէք: Շատ անգամ ենք կուրծքներս օտար թշնամուն դէմ տուել, հիմայ էլ դէմ կը տանք տնային թշնամուն:

Ղ.ՈՒԿ. — Մելիք Ալլահվերդի, վայելում են քո քաջութեան այդ խօսքերը, բայց թող յայտնի լինի քեզ, որ մենք բերել ենք վարանդայի տէր հզօր Մելիք-Շահնազարի բարի ողջոյնները:

Ա.Լ. — Մելիք-Շահնազար և բարի ողջոյններ, նայեցէք, չլինի յանկարծ ձիւն գայ:

Ղ.ՈՒԿ. — Հաւատա՛ն, տէր մելիք, որովհետեւ այս երկար ճանփան Աւետարանացից մինչ Խոխանարեղդ զուր չենք կտրել:

Ա.Լ. — Գէ գոնէ ասացէք,— ինչպէս կատարուեց այդ հրաշքը: Ես շատ լաւ գիտեմ, որ Մելիք-Շահնազարը յամառ է և կողք, ինչպէս մեր բերծերը:

Ղ.ՈՒԿ. — Տեղը զիտէ, մելիք: Մեր մելիքը որքան պատուում է, այնքան ողօթասէր է դառնում: Այ ես ինքս եմ գրել նրա կտակը: Նա իր հաւաքած բոլոր ոսկիներով կտակել է,— շինել եկեղեցիներ, կախել աղբիւրներ, անցկացնել կամուրջներ:

Պ.ՈՒՂ. — Ես էլ հենց էդ պատճառով կտակել եմ, որ ինձ իր ոտքերի տակ թողնէ: Այ, հարցրու հայր սուրբին. թէ էնօրուայ կուրի մասին ինչպէս է փոշմանել. Էնպէս է թէ չէ, հայր-սուրբ, էնպէս է թէ չէ Ռէհան. Ասում է, այ մարդ, սա ես յիմարացայ, դուք ինչու մին բերան չասացիք, թէ ախար դու Մելիք-Ալլահվերդիի նման ազնիւ, բարի մարդի հետ մին աղբերաբաժին չունէիր. էլ ինչի՞ էիր խեղճի գլխին կուրի գնացել: Էնպէս է թէ չէ, հայր-սուրբ:

Ղ.ՈՒԿ. — (Գաւազանի ծայրով բշտելով նրան), Այնպէս է, որդի. այնպէս է:

Պ.ՈՒՂ. — Էնպէս է թէ չէ, Ռէհան:

Ռէհան — Էնպէս է, էնպէս է:

Ա.Լ. — Եթէ այդպէս է, ինչո՞ւ էր չար մտքով իմ հողը ոտք դրել: Չէ որ եթէ հայր-սուրբը չլինէր, իդուր տեղը հարիւրաւոր մարդկանց արիւնը պիտի թափուէր:

Ղ.ՈՒԿ. — Մելիք-Ալլահվերդի. խնդրում եմ հին դարմանը քամիի չտաւ: Դու Ազգասիրութեամբ մի բացատու թիւն ես կազմում և հենց այդ է, որ մեզ իրաւունք և համարձակութիւն է տուել, որ քո մօտ ենք շնորհ բերել:

Ա.Լ. — Վախենում եմ, չլինի լո՛ւ բարութիւնը վախկոտութեան շարքը դասէք:

ՂԱՌԿ. — Աստուած մի արտայայտե՛, մեկիք:

ԱԼԼ. — Ուրեմն թող օրհնուի այն լուսինն, որ ոտք էք դրել իմ բերդը: Տղայ թնոս:

ԹԵՒՈՍ — Համմէ, տէր մեկիք:

ԱԼԼ. — Լսեցի՞ր մեր խօսակցութիւնը, հասկացանք:

ԹԵՒՈՍ — Մին քիչ հասկացաւ. բայց մի քիչ էլ որ պարզ նշանակում, աւելի լաւ կ'հասկանամ:

ԱԼԼ. — Գնա գինիի կտրատ բացել տուր, ոչխար մօրթի տուր:

ԹԵՒՈՍ — Աչքիս վրտ, մատաղ, ինչ որ լաւ է, լաւ է: Ինչ որ բարի է, բարի է: Ինչ որ խելօք է՝ խելօք: Էս բոլորիս (Յետ):

ՊՈՒՂԻ — Մեկիք ջան, իմա՛նում ես, — մեր մեկիքը խոստովանա՛լ քիչ Պուկաս հայր-սուրբին ինչ է ասել:

ԱԼԼ. — Ինչ է ասել:

ՂԱՌԿ. — (Բղեղով Պուղիին: Կողմ): Էլի սկսեց անիծածը:

ՊՈՒՂԻ — Ասել է, եո վաղուց գնացած կլինէի Մեկիք: Այլա՛ն վերդիի ոտքը, բայց էդ անիծած ինքնասիրութիւնը չի թողնում: Հայր-սուրբ, ասել է, թէ չէ:

ՂԱՌԿ. — Ասել է, որդի, ասել է:

ՊՈՒՂԻ — Աղջի Ռէհան, ասել է, թէ չէ:

ՌԷՀԱՆ — (Կատակի ձևով): Պա դէ հայր-սուրբը մեկիքին խոստովանացնելիս Ռէհանին էլ ծածն էր չորացրել:

ՊՈՒՂԻ — Պա ուրեմն հայր-սուրբը սո՛ւտ է ասում:

ՌԷՀԱՆ — Պա դէ էդ է հայր-սուրբը բա՛րդ, էլ ինչի՞ ինձ հա հարցնում:

ՊՈՒՂԻ — (Ծածուկ): Հայր-սուրբ դու մին էդ ծամը կտրածին խելքի բեր:

ՂԱՌԿ. — (Պուղիին): Դու քս բանիդ կաց: Քչիչում է Ռէհանի հետ):

ՊՈՒՂԻ — Հա մեկիք ջան, — Ասել է, դօրթ է, ես իմանում եմ, Մեկիք-Ալլահվերդին բարի մարդ է, բայց վախկնում եմ ինձ չնեմ: Հայր-սուրբ կնպէս է, թէ չէ:

ՂԱՌԿ. — Այնպէս է, որդի:

ՊՈՒՂԻ — Աղջի Ռէհան, կնպէս է, թէ չէ:

ՌԷՀԱՆ — Կնպէս է, կնպէս է:

ԱԼԼ. — Էհ, եթէ այդպիս է, լուր տարէք իրան, որ ես, — Խաչէնի մեկիքս այսօրուանից դէնքս վայր եմ դնում և հաշտութեան մեկնած իր ձեռքը սեղմում եմ ներողամտաբար:

ՂԱՌԿ. — Օրհնեալ լինիս տէր մեկիք, հաղար օրհնեալ լինի քո երկիրը, քո ժողովուրդը:

ՌԷՀ. — Աստուած օրհնի քո տունը, օջաղը: Ծաղկէք, ծլէք, մեկիք ջան:

ՊՈՒՂԻ — Ամէն: Հիմի ինչպէս անենք, որ էս հաշտութիւնը մին բանով սնդագցենք:

ԱԼԼ. — Էդպէս ասողը, երևի ինքը մտածած կլինի թէ ինչով:

ՊՈՒՂԻ — Ծշմարիտ բարրատեցիր, բերանիդ մատաղ: Բանը էդ է, որ մեր մեկիքը մին տղայ ունի Զումշուդ բէդ անունով, իսկ զու մին աղջիկ, Մեհրի անունով: Եթէ մեր մեկիքը իր աղին ասի Էկ Մեհրիին բեդ համար ուղենք, էն ինչ տեսակ տղայ պիտի լինի, որ հօր խօսքին «չէ» ասի: Բայց ինչ կասի քո Մեհրիդ, երբ զու Դրան հակառակն ես սովորցրել:

ԱԼԼ. — Դու այդ որտեղից գիտես:

ՊՈՒՂԻ — Պա դէ էն օրուայ կռուից յետոյ ինչպէս վինի, որ հայր աղջիկ Մեկիք Շահնազարեանների օխտը պորտը քաշած չլինէք:

ԱԼԼ. — (Կողմ) Իմաստուն չունն է անիծածը: (Պուղիին): Այո, ճշմարիտ է. չիմ ծածկում: Բայց... բանը նա է, որ իմ աղջիկս դեռ լողորովին երեխայ է:

ՊՈՒՂԻ — Վնաս չունի. թող մէջտեղ գնայ, ես, — ինչպէս մեր դեղական սովորութիւնն է, էս մօրթնովս մէջքին կիսեմ, թէ չընկու, մեր ապրանքը լինի:

ԱԼԼ. — Հա հա հա էհ, քան ձեր սիրտը պիտի կոտրեմ, թող թնամուս մէջքը կոտրուի: Այս բոլորիս գնամ բերեմ և հենց ձեր աչքի առաջ համոզեմ: (Յետ):

ՊՈՒՂԻ — Աղջի էդ էր քո ձայն պահելդ: Թիւ:

ՎՈՒՎ. — Լաւ. մի կառէք: Հիմայ մնաց մի հնար գտնենք, որ
միւս մեկիքներին էլ մի կերպ հարստանիք բերենք:

ՊՈՒՎ. — Վահ, աջիդ մտառդ. սրտնից էլ հեշտ բռնա: Դու կզնաս
2 մեկիքների անունից կհրաւիրես. մեր մեկիքը կկարծի քս
մեկիքն է կանչել. էս մեկիքն էլ կկարծի մեր մեկիքն է կան-
չել: Երկուսն էլ տազ կանեն, պրծաւ, դնայ:

ՎՈՒՎ. — Ապրիւս, Պուդի, խելքի ծով ես, կարգս վիայ:

ՊՈՒՎ. — Աղջի Ռէհան, թնց էր: Էլի ուրիշների նման ինձ պըլ
ես ասելով:

ՌԷՀ. — Դուք ձեր անելիքը արիք, հիմիկս էլ ինձ չխանդարէք,
ես էլ իմ անելիքը անեմ: Պէտք է աղջկան մին լաւ տնոդեմ,
չլինի թէ մին սղակասութիւն ունենայ:

ՊՈՒՎ. — Եթէ էնպէս ես տնոդելու ինչպէս ես քեզ, աչքներս
լոյս:

5

Երամշտրիմ:

№ 16

ՆՐԱՆՔ, ԱՂԱՀՎԵՐԴԻ, ԶԱՆԱԶԱՆ, ՄԵՀՐԻ, ԲԵՏՈՅ ԹԵՒՈՍ:

ՏԱՆՏԷՐԵՐ

Մեզ տէք, մեզ ասէք

Ինչ պատիւ էք մեզ արել:

—

ՀԻՐԵՐ

Մեր մեկիքից ձեզ համար,

Շատ բարեներ ենք բերել

2

ՄԻԱՍԻՆ

Այդ Աստծոյ պարգևն է, պարզ է որ փափկել է

Ու մեզ համար երկնքից իր շնորհն ուղարկել է

2

ՏԱՆՏԷՐԵՐ

Դէ մէկ էլ ասացէք

էլ ինչ նոր լուր էք բերել:

—

ՀԻՐԵՐ

Մեր մեկիքից ձեզ համար

Շատ ուրախ լուր ենք բերել:

2

ՄԻԱՍԻՆ

Այդ Աստծոյ պարգևն է, պարզ է որ փափկել է

Ու մեզ համար երկնքից իր շնորհն ուղարկել է:

2

ԱՂ. — Ահա իմ աղջիկ Մհերին, և նրա մայր Զանազանը, Հաշ-
տուելու են եկել, Մհերի քաղցրութիւնով վարուիր:

ՄԵՀՐ. — Ուրիշ կերպ ինչպէս կհամարձակուեմ (Համբուրեց
Դուկասի և Ռէհանի ձեռքը):

ՌԷՀԱՆ. — (Համբուրեց Մհերին և կողմ): Ուխտ, բերանից վար-
դի հոտ է գալիս: Փառք Աստծոյ, սաքերումն էլ կաղուծիւն
չկայ:

ԱՂ. — Հիւրերդ են, տիկին Զանազան, ցոյց տուր ինչպիսի տան-
տիկին ես:

ԶԱՆ. — Գալուստներդ մեր Խոխանարդ քարի լինի, հայր-
տուր: (Համբուրեց նրա ձեռքը): Բարով ես եկել քոյր:
(Համբուրեց հորը): Եւ դու անծանօթ եղբայր:

ՊՈՒՎ. — (Օղի մէջ որպէս թէ սեղմեց և շարժեց նրա ձեռքը):

ՎՈՒՎ. — Օրհնեալ լինես քոյր Զանազան, օրհնեալ լինես Խաչե-
նի օրիորդ:

ՌԷՀԱՆ. — Մին ուղիղ կաց տեսնեմ հօրդ ես եկել, թէ մօրդ:
(Նայեց և կողմ): Աչքերումն էլ շղթկութիւն չկայ: Պէտք է
փորձեմ տկանջներում չլինի խլութիւն ունենայ:

ՊՈՒՎ. — Աղջի Ռէհան, կամաց-կամաց:

ՌԷՀԱՆ. — (Յաճ ձայնով): Անունդ ինչ է այ աս վարդ:

ՄԵՀՐԻ — Անունս Մեհրի է, աղի:

ՌԷՀԱՆ — Աղին անունիդ մատաղ լինի Մեհրի ջան: Բոյր Զա-
հազան, էլ ինչ երկարացնենք, երևի տէր մեղքը քեզ յայտ-
նեց թէ ինչու ենք եկել:

ԶԱՆ. — Առանց նրա ասելու էլ, այդ է երևում է, թէ ինչու
էք եկել:

ՌԷՀԱՆ. — Ուրեմն ինչ կասես, որ սրաներս որախանայ:

ԶԱՆ. — Ի՞նչ պիտի ասեմ, քոյր: Ես մենակ չեմ, որ ասեմ,—
Աստուած շնորհաւոր անի, թէ ես, թէ հայրը, այդ մասին ի-
րաւունքը մեր աղջկանն ենք տուել:

ՌԷՀԱՆ — Ես ասում եմ քանը տաք-տաք սկսել ենք, արի տաք-
տաք էլ վերջացնենք: Մէկ էլ չթողնենք պաղի, որովհետեւ
եթէ ձեր աղջկիկը մին հրեշտակ է, մեր փեսացուն էլ տեղով
մին քաշած պատկեր է:

ՄԵՀՐԻ — Ամօթ չլինի հարցնելը, ո՞վ է ձեր փեսացուն:

ՌԷՀԱՆ — Վարանդայի տէր ու սիրական Մելիք-Շահնազարի
մառանդը: Ողջ Ղարաբաղի կտրիձների աչք,— Զուժուղ բե-
ղը: Բեզ պէս աղջկիկը էնպէս տղին կապղի, մատաղ:

ՄԵՀՐԻ — Հայր, ինչո՞ւ ես լռել: Զէս լսում: Նա Մելիք-Շահնա-
զարի անունն է տալիս:

ԱԼԼ. — Լսիր Մեհրի:— Մի մօծ հանդամանք այսօր ինձ ստիպում
է ասել քեզ, որ դու պէտք է զոհես ամեն ինչ:

ՄԵՀՐԻ — Զոհե՞մ: Ինչի՞ համար: Ո՞ւմ համար: Ոչ, ոչ: Դու իմ
պաշտելի ծնող: Դու ինձ չես ստիպի: Դու թոյլ չես տալ, որ
քո աղջկիկը օխտադրու՞մ լինի:

ԶԱՆ. — Խնդրի եկ, Մեհրի ջան: Հօրդ խօսքը մի կոտորի:

ՄԵՀՐԻ — Մայր, իմ քաղցրիկ մայր: Զջմարիտ է, որտեղ խօսում
է ծնողի կամքը այնտեղ պէտք է լռի անփորձ գաւակի լե-
զուն: Բայց ես մելիքի արիւն եմ, ես իմ տուած խօսքից
չեմ կանգնել չեմ կարող: Ես երդուել եմ:

ՂԱԼԷ. — Այդ ինչ երդումն է, տէր մելիք:

ԱԼԼ. — Ոչինչ, չնչին գէպք է, հայր-սուրբ:

ՄԵՀՐԻ — (Երեսը թաղցնելով): Հայր... մի ամաչեցնի ինձ:

ԱԼԼ. — Ոչինչ, սիրելիս: Այստեղ ամաչելու բան չկայ: Բանը այն
է, հայր-սուրբ, որ իմ աղջկիկը պատահել է մի տղի, որը
ուխտել է իրա՛հետ ձեռք-ձեռքի տուած աշխատի մեզ բո-
լոր մեղիքներին հաշտեցնել:

ՂԱԼԷ. — Խաչնի օրիորդ: Ես տեսնում եմ, որ այդ տղան հա-
սարակ մահկանացու չպէտք է լինի: Սակայն այդպիսի մի
սուրբ գաղափար ես եմ ներշնչել, և այն՝ յատկապէս իմ սի-
րելի աշակերտ Զումշուղին: Եթէ իրօք քեզ համար էլ սուրբ
և վեհ է այդ գաղափարը, ապա ամուսնանալով Զումշուղի
հետ, աւելի հեշտութեամբ կիրականացնէք նրան:

ՄԵՀՐԻ — Մայր, գոնէ դու օգնութեան եկ ինձ:

ԶԱՆ. — Աղջիկս... (Գրկում է քշիչում հետը):

ՊԱՌՂԻ — (Կողմ): Է՛, ինչպէս տեսնում եմ, էստեղ էլ առանց
սուտի մեր կորկոտը չի եփուելու: Մեհրի ջան, քո ասած տղան
ինչպէ՞ս էր հագուած. կամ ու՞մ տղան էր, որտեղացի:

ՄԵՀՐԻ — Հալիձորից էր, ջաղացպանի որդի, չքեղ հագուած:

ՊԱՌՂԻ — Հա հա հա. աղջիկարմատ՝ որ աղջիկարմատ: Պա հո-
գիս քեզ մատաղ, իսկի չես մտածել թէ, ջաղացպանի տղին
Աստուած չքեղ շորեր որտեղից պիտի տար:

ՄԵՀՐԻ — Այո, ես ինքս էլ եմ մի փոքր կտակածել. բայց...

ՊԱՌՂԻ — Էլ ոչ բայց կայ, ոչ այժմ: Աղջի Ռէհան էլի էն տղան
է եղե՛կ: Լինիրու՞ր գիւղէ գիւղ ման գալով, մին տեղ իրան
ծաղիկ կտրող է ասում, մին տեղ արծաթպան, մին տեղ
մելիքի թոռն:

ՄԵՀՐԻ — Դու նրան ճանաչում ես:

ՊԱՌՂԻ — Ինչպէս դու քո հօրն ու մօրն ես ճանաչում:

ՄԵՀՐԻ — Որտեղ ես ծանօթացել հետը:

ՊԱՌՂԻ — Երկու շաբաթ հետը ծակ եմ նստել, մատաղ: Անգղա-
մը ինքը Մըկըմ Անըստամի ջորին գողացել էր, մեղքը ինձ
վրա քցել: Գիւղի տանտէրն էլ 20 ճիւղոտ նրա հտելին ու-
տեցրուց, տասը իմ: Հիմի էլ տեղը ցաւում է:

ԲԵՆԶՐԻ. — Իսկ թնշ էր նրա անունը:

ՊՈՒՂԻ. — Այ նրա անունը կտրուի հա՛: Մին տեղ Սաքի է ասում, մին տեղ Պետի, մին տեղ Օհան, մին տեղ Աւան: Էլ Խամսայի մեղիքութիւններում աղջիկ չի թողել, որ գլուխը չխարի:

ԶԱՆ. — Վայ ցատ նրա մօր սրտին: Ա մարդ, լսում ես փուշ անդամը եկել է. հիմա էլ իմ աղջկանս է խելքից տարել:

ԲԵՆԶՐԻ. — Ա՛. հիմայ ես բոլոր հասկացայ. նա ինձ խոստում էր տուել, բայց ժխտեց: Հիմայ ես տեսնում եմ, որ ինձ խարել է:

ԱԼԼ. — Հող մի անի, Մեհրի Որտեղ էլ լինի, ես գտնել գտամ նրան և նա իր արժանի պատիժը կստանայ:

ՂՈՒԿ. — Մի տխրի, Խաչէնի օրիորդ: Անշուշտ այստեղ խառն է Ասածայ սուրբ անձը, որ գալիս է քեզ օգնութեան:

ԲԵՆԶՐԻ. — Այո հայր-սուրբ. նա գալիս է ինձ օգնութեան: Հայր, մայր. լսեցէք, այս օրուանից այլևս չկայ ինձ համար Աւան անուն երիտասարդ: Տնօրինեցէք իմ վիճակը ինչպէս ձեր կամքն է: Ես ամեն ինչ զոհաբերում եմ սիրելի հայրենիքի անունին:

ՂՈՒԿ. — Եւ թող Աստուած ամենակարող հաճութեամբ ընդունի քո զոհաբերութիւնը բարեմիտ աղջիկ:

6

ՆՐԱՆՔ ԵՒ ԹԵԻՈՍ:

ԹԵԻՈՍ. — (Յետ է գալիս գինի և այլն բերելով): Ամէն, ամէն, Աստուած, աղի, աղբերացու: Մեղիք-ջան, մինչև ճիժիբի-ժին պատրաստ կլինի. թող հիւրերդ մին քիչ կոկորդները թրջեն, փորները տաքացնեն, թէ չէ աղբերացուիս փորը մէջքից է կպել:

ԱԼԼ. — Կեանքումդ մին խելօք բան արիւր Դէ, լիցրու բաժակները: Համեցէք. հայր-սուրբ, Խնամիներ, առէք բաժակներդ և ինձ լսեցէք: Վկայ եղէք ամենքդ. ես Մեղիք-Ալլահ-Վերդիս այսօր իմ աղջիկ Մեհրին նշանեցի Վարանդայի

տէր Մեղիք Շահնազարի որդի Զումշուղ բէգի հետ: Այսօրուանից նրա մարդիկ ազատ են Մեղրագետը անցնելու և իմ հիւրը լինելու:

ՂՈՒԿ. — Եւ թող Խաչէնի օրիորդի ու Զումշուղի ամուսնութիւնը, լինի առաջին և ամուր հիմնաքարը այն աշտարակի, որի վրա պէտք է ծածանուի 5 միլիքների ապագայ միութեան սուրբ դրօշակը:

ԹԵԻՈՍ. — Ամէն, ամէն, Աստուած:

ՊՈՒՂԻ. — Իսկ ես կասեմ.— Եթէ սրանից լաւ բանի տեղ վատ բան դուրս եկաւ, մին օր երեսիս ալիւր քսեցէք, թարս նստացրէք մին կող էլի վրա, պոչը տուէք ձեռքս ու գիւղէ գիւղ մանացրէք ու հարցնողին ասէք, անդամը մեծ պատ օր մախոխի տեղ, մածուն է լակել:

ԹԵԻՈՍ. — Ամէն ամէն, աղբերացու (Խմեցին):

Երաժշտիքի:

№ 8

ՊՈՒՂԻ. —

Աստուած պահի, պահպանի
Մեր երկու մեղիքներին
Տունով տեղով մեր գլուխից
Թող միշտ անպակաս լինին:

ԱՄԵՆՔԸ. —

Ապրեն մեր մեղիքները,
Երկարի արեւները:

ՊՈՒՂԻ. —

Տեսակ-տեսակ փորձ արի,
Վերջը մին լաւ գործ արի.
Հարսանիքն էլ որ լինի
Ուրիշ ցաւըս չի լինի:

ԱՄԵՆՔԸ —

Ապրեն մեր մեղքները և այլն:

ՊՈՒՂԻ —

Հարսանիքին զուգուելով
Պար եմ պալու գրծուելով:
Պատուելու եմ փափախըս
Ուսիս բռնած չոմախըս,

ԱՄԵՆՔԸ —

Ապրեն մեր մեղքները
Երկարի արևները:

2

Ընդհանուր պար, պարում է և Ղուկաս:

ՎԵՐՋԱՐՈՐԻ ԱՐԱՐԵ

Ա Ր Ա Ր Զ Ո Ր Ր Ո Ր Դ

Աւետարանոցում, Մեղիք-Շահնազարի բերդի բակը: Շուրջը
ծառեր: Երկու կողմ տախտեր:

1

ՊՈՒՂԻ ԵՒ ՏՂԵՐՔ ՈՒ ԱՂԶԱԵՐՔ:

Երաժշտություն:
№ 18

ՊՈՒՂԻ — (Աստուկան կամիկ շորերով, զլխին մորթոն, ուսին
փայտ, ծայրին շոր):

Մեր մեղքը Շահնազար
Մօրից ծընուած կընուարար:
Մէկ էս մէկ էն մեղքին
Կընծոտում էր անդադար:

ԱՄԵՆՔԸ —

Ապրի ապրի մեզ համար
Ապրի Մեղիք-Շահնազար

2

ՊՈՒՂԻ —

Իսկ ևս նորան ձեռք առի,
Գըլխիցը խելքը տարի:
Խաչէնի մեղքի հետ
Զուով խընամի արի:

Ապրի և այլն:

Էստեղ ձիաւորուեցինք
 Խոխանարերդ գընացինք
 Ջոււշուղին ու Մեհրիին
 Վանք տարինք պըսակեցինք:

Ապրի և այլն:

Հենց որ բացուի գաղտնիքը,
 Գըժուելու է մեկէքը
 Բայց ինձ ինչ պէտք է անի
 Երբ եղև է հարսնիքը:

Ապրի և այլն:

Դէ քէֆ արէք իմ խօսէք,
 Ոչ մի բանից մի վախէք
 Մեկէքըս որ բարկացաւ
 Լոխ ծակուռ-ծըկուռ փախէք:

ԱՄԵՆՔԸ —

Ապրի ապրի մեզ համար,
 Ապրի Մեկէք-Շահնազար

2

ՊՈՒՂԻ — Դէ տղերք, աղջկերք, աչքներդ լուսի. բարով չիւղի
 համար լինի: Հիմի գնացէք ու միւս մակարների հետ հու-
 ռայ կանչելով ներս կգաք: (Ամենքը մէջտեղով դուրս): Տէր
 Աստուած (իր ծնոտին խփելով այլ կողմ շրջուեց): Ատա
 կըրմղուկի տղա, Աստուածանից խռով հօ չես, մին ախիդ
 տէս արա ըլի: Չէ. Աստծուն չպէտք է նեղութիւն տուած:
 Էս անգամ պէտք է սատանային խնդրեմ: (Շրջուեց): Սատա-

նա—պըտպըտանա Դժոխքի աստառ, դործերը մուստառ,
 մօրից ծնած չար:
 (Մէջտեղով եկաւ Շահնազար, ձեռին մի արկղ. չքեղ հա-
 զուած):

2

ՊՈՒՂԻ ԵՒ ՇԱՀՆԱԶԱՐ:

ՇԱՀՆ. — Տղայ, էդ ինչ բանի ես:

ՊՈՒՂԻ — Ոչինչ, մեկէք, սատանին օգնութեան էի կանչում, դու
 եկար:

ՇԱՀՆ. — Անդգամ, էդ ինչ շօրեր ես հաղել:

ՊՈՒՂԻ — Քէֆիս մի կպչիլ, մեկէք-ջան: Ուրիշ եմ արել, պէտք
 է խնամքներիդ մին լաւ ուրախութիւն ցոյց տամ:

ՇԱՀՆ. — Նայիր, անիծած, եթէ նրանց մօտ պարզերես չդուրս
 գաս, ձիան պոչից կտակ կտամ ու քարքարոտում քաշքշել
 կտամ:

ՊՈՒՂԻ — Իսկ եթէ պարզերես դուրս եկայ:

ՇԱՀՆ. — Պըլ անունդ կիփեմ ու անունդ խելօք կղնեմ:

ՊՈՒՂԻ — Ես էլ պարտքումդ չմնալու համար, հին անունս քեզ
 կրախեմ:

ՇԱՀՆ. — Հա հա հա. ա շուն, շատ ետ եկածն ես:

ՊՈՒՂԻ — Բայց ինչ անեմ, որ սրանով փորս չի կշտանում:

ՇԱՀՆ. — Այ ճաքի ու տրաքուի քո փորդ: Փոր չեղաւ գլխներիս,
 այլ մի տաւարի ցաւ եղաւ: Էլ պանիր չմնաց, եղ չմնաց,
 գինի չմնաց, ոչխար չմնաց, որ մէջը չթափէի, չկշտացար
 անամօթ:

ՊՈՒՂԻ — Մի նեղանալ, մատաղ: Վայ, քիչ մնաց մոռացել էի:
 Միտդ է էն վաճառականի Հնդստան գնալու օրը:

ՇԱՀՆ. — Ինչպէս է: Չէ որ ես նրան փող տուի հարսիս համար
 թանգագին քարեղէններ բերի:

ՊՈՒՂԻ — Քայց դու ինձ էլ մին հրաման տուիր:

ՇԱՀՆ. — Հա, ես քեզ հրամայեցի, որ ինձ համար ողջ Ղարաբա-
ղի յիմարները անունները գրես:

ՊՈՒՂԻ — Այ, գրել եմ: (Տալիս է մի թուղտ):

ՇԱՀՆ. — (Կարգում է): «Մեկը Շահնազար»: Ա չուն, սա հօ ա-
մենից առաջ իմ անունս ես գրել:

ՊՈՒՂԻ — Պա ինչ անէի: Դու կարծում ես էն վաճառականը քեզ
համար քարեղէն պէտք է բերէր:

ՇԱՀՆ. — Իսկ եթէ այ, բերել է: (Յոյց տուեց արկղիկը):

ՊՈՒՂԻ — Վհաս չունի, քո անունդ կջնջեմ, նրանը կգրեմ:

ՇԱՀՆ. — Հա հա հա...

ՊՈՒՂԻ — Մեկը-ջան, քանի որ քեքդ տեղն է, մի բան էլ ասեմ:

ՇԱՀՆ. — Ասա դուռնաչիլ տղայ, քո ասելիքին վերջ պէտք է
լինի, թէ չէ:

ՊՈՒՂԻ — Քո արեւ սա վերջինն է: Չես ասիլ մեր խնամախօս
գնացած օրը Մեկը-Ալլահվերդին խօսք քցեց, որ դու միւս
3 մեկերինն էլ հարսանիք կանչես:

ՇԱՀՆ. — Ես Իսկ դու ինչու մէկ լաւ չկոթեցիր նրան: Ինչու
չհասկացրիր նրան, որ իմ մեռած օրը պէտք է լինէր, որ
այդ աստիճան քաջացնէի ինձ: Ինչու չառացիր, որ վզիցս
թող քցէին: Ես այդ չէի անի: Շատ էր սիրալը ուզում, թող
մարդ ուղարկէր իր անունից հրաւիրէր:

ՊՈՒՂԻ — Վայ, մեկը-ջան, արեղ վկայ, իմաստուն ես: Ես էդ-
պէս էլ ասացի. «Հա, ասաց, որ քեզ պէս է, ես Ղուկաս հայր-
սուրբին կուղարկեմ իմ անունից կանչի: Միայն չլինի թէ
ձեր մեկը խեղճերին կնպէս խօսք ասի, որ ամօթից կար-
մբեն»:

ՇԱՀՆ. — Մեղայ քեզ տէր, մեղայ Տղայ ինչու չասացիր, որ ես
իրա նման ծովափում չեմ մեծացել:

ՊՈՒՂԻ — Ես աւելին ասացի: Ասեցի ով է տեսել, որ տրեխը
գտակին բան սովորցնի:

ՇԱՀՆ. — Հա հա հա, ա չուն լաւ ես կծել:

ՊՈՒՂԻ — Մեկը-ջան, մին բան էլ ասեմ ու վերջանայ:

ՇԱՀՆ. — Էլի լիւն:

ՊՈՒՂԻ — Քո սիրած բազէիդ կրակ տուի, սատկացրի: Անիծեա-
լը երկնքի թռչուններին թողած տան հաւերին էր ճլատում:

ՇԱՀՆ. — Ա չուն, եթէ նա մէկն էր ճլատում, դու տասնով ես
լափում:

(Յանկարծ երաժշտութեան և ուռաների ձայն: Մէջտեղով
գալիս են մականներ, թնոս մուսքի դռան լոռում է թուրը,
նրա տակով մանում են,— Զումշուդ չորերը փոխած, գլուխը
շարունակ մի կողմ ծռած. Մեհրի գլուխը ցած: Սրանց ե-
տեից Ալլահվերդի, Զանազան, Ռէհան և սրիշներ: Ամենքի
ձեռին վառած մոմ: Պուղի, որպէս թէ սրբում է եկողներին
հաճեման դտակով):

3

ՊՈՒՂԻ. ՇԱՀՆԱԶԱՐ. ԱԼԼԱՀՎ. ԶԱՆԱԶԱՆ, ՄԵՀՐԻ, ԶՈՒՄ-
ՇՈՒԻ, ՌԷՀԱՆ, ԹԵՒՈՍ ԵՒ ԱՅԼԻՔ:

Երաժշտութիւն:
№ 19

ՇԱՀՆ. —

Խնամքներս համեցէք,
Աչքիս վըրա տեղ ունէք,
Սիրալը դուռըս այսուհետ
Չեզ համար բաց կը դռնէք:

ԱԼԼ. ԶԱՆ. ԵՒ ԹԵՒՈՍ —

Շէն կենայ, չէն տունդ հալար,
Խրնամի Մեկը-Շահնազար.
Մեր տան դուռներն էլ այսուհետ,
Բաց կը լինեն ձեզ համար:

2

ՊՈՒՂԻ —

Ձեր մէջ սէր որ հաստատուեց
Սատանի գլուխը ջարդուեց.
Վարանդային Խաչինին
Բախտի մի նոր դուռ բացուեց:

ԱՄԵՆՔԸ —

Եկէք խընդրենք Սահղծողին,
Որ օրհնի պառճառ դառնողին
Էնտանիքին, տուն ու տեղին
Մեզ ուրախ օր տըւողին.

2

ԱՂԼ. — Նայիր, խնամի Մելիք-Շահնազար, հակառակ աւանդու-
թեան եւ բերել եմ ե հարսիդ մօրը:

ՇԱՀՆ. — Շնորհակալ եմ Ձեռդ, խնամի Մելիք-Ալլահվերդի:

ԱՂԼ. — Թող թէնամիներին մէջքը կոտորի, խնամի Մելիք-Շահ-
նազար, Արի զրկուենք, մոռացութեան տանք ամեն ինչ:
(Գրկուեցին):

ՊՈՒՂԻ — Խօսէք հուռն, հուռն...

ԹԵՒՈՍ — Ագա հուռոսյ... (Նոյն ամենքը, գրկուեց Պուղիի հետ):
Աղտերացու, էստեղ լաւ է քան մեր տանը:

ՊՈՒՂԻ — Էղպէս է. որ դժին տանեն հարսանիք, Էղպէս կասի:

ՇԱՀՆ. — Խնամուհի Ջանազան, խնդրում եմ իմ տունը քո տունդ
համարես, Խոխանաբերդի եւ Աւետարանողի մէջի համիտան
2 թիւ անես:

ԶԱՆ. — Աստուած տնով տեղով բախտաւոր անի քեզ, խնամի
մելիք, Հող բոնես, ոսկի դառնայ, քար կոխ տաս, վարդ
բուսնի:

ՊՈՒՂԻ — Ամէն, ամեն, հաւատարակուն սաղ լինէք. խօսեք
հուռոսյ...

ՇԱՀՆ. — Դէ, Ռէհան քեզ տեսնեմ. Դու իմ որդու երկ-
րորդ մայրըն ես. դու քո կաթնով ես մեծացրել նրան

Արի Ջանելութիւնդ միտ բեր, ու մարդիկ հետ մի լաւ շե-
նցրու այս հարսանիքը:

ՌԷՀԱՆ — Միամիտ կաց մելիք-Ջան: Էն ինչ Ռէհան պիտի լինի,
որ իր աչքի լոյս Ջուշուդ բէդի հարսանիքին խնամիներին
մօտ սեւերես զուրս դայ: Խնամի Ջանազան, քո հողիիդ, ար-
կիդ մատաղ, սաս տեսնենք փեսիդ, աղջկանդ ի՞նչ ընծայ ես
տալիս:

ԶԱՆ. —

Մեղրապետի աջ ափին
Իմ հողերը, իմ այգին.
Մին մեծ սընդուկ ահագին.
Մէջը չորեր թանգագին:

ՌԷՀԱՆ —

Շէն կենայ, շէն կենայ
Մեր Ջանազան խնամին:

ԱՄԵՆՔԸ — Ամէն, ամէն:

ՌԷՀԱՆ — Խնամի Մելիք-Ալլահվերդի, սաս տեսնենք դու ինչ ես
տալիս:

ԱՂԼ. — Իմ Մեհրիբին մեծ սիրով,
Հարբուր ոչխար, 3 կով.
Իսկ Ջուշուդին նոյն կարգով
Մարալ իմ ձին իր սարքով:

ՌԷՀԱՆ — Շէն կենայ, շէն կենայ. Ալլահվերդի խնամին:

ԱՄԵՆՔԸ — Ամէն, ամէն:

ՊՈՒՂԻ — Ա կնիկ, ցնծա տեսնենք, ինքդ ինչ ես տալիս:

ՌԷՀԱՆ — Մին զոյգ գուլբա
Մին հեղրա.
Մին զոյգ փաթթան
Մին ման չորաթան:

ՊՈՒՂԻ — Էղ Ջուշուդ բէդին, իսկ հարսիդ:

- ՌԷՀԱՆ — Մին ճախարակ, մին իլիկ,
Մին մեղրով լիքը պուլիկ,
Սանդերք, արգանք, խնեցի,
Մին տաշտ մէջում հաց հունցի:
- ՊՈՒՂԻ — Պա հօ, ա կնիկ էդ-ողջ կլինի մին լաւ բեռն, որ էդ-
պէս է, ես էլ էդ բեռնը տանելու համար բախշեցի.
Մին աւանակ
Մին քուռակ,
Մին դանդուլակ
Մին մահակ:
- ՌԷՀԱՆ — Շէն կենայ, չէն կենայ:
ԹԵԻՈՍ — Շէնից մին ջիշ դէն կենայ:
ՊՈՒՂԻ — Աղբերացու, դու ի՞նչ քնձայ ես տալիս:
ԹԵԻՈՍ — Մին լակաման՝ հաւերին
Մին լափաման՝ շներին,
Մին լաւ չաթու ձիերին
Մին մօծ կատու մօզներին
(Ընդհանուր ծիծաղ):
- ՌԷՀԱՆ — Իսկ դու, այ մեր զլխի տէր-տիրական, քո Զուհու-
դին ի՞նչ ես տալիս:
ՇԱՀՆ. — Տալիս եմ Վարանդայի իմ մելիքութիւնը
Հետը հայրական իմ օրհնութիւնը:
- ՌԷՀԱՆ — Դէ ինչպէս կլինի, որ ինչպէս մեր պապական սովո-
րութիւնն է, հարսիդ էլ մին բերանբացուկ չտաս:
ՇԱՀՆ. — Բեզ իմ քնձաս,
Այս արկղն է հալս,
Մէջը կը դանեւ
Երբ որ կը բանաս,
Ոսկէ շարան ճակատիդ,
Աղամանդ օդ՝ ականջիդ,
Թեքերիդ ոսկէ կոճակ,
Վզիդ մարգարտէ մանեակ:

- ԱԼԼ. — Դէ, իմ աչքի լոյս Մեհրի, մօտեցիր:
ԶԱՆ. — Մօտեցիր, ձեռքը համբուրիր: այսուհետեւ նա կլինի քո
հայրը, իսկ դու նրա հնազանդ թէ աղջիկը և թէ աղախինը:
Այդ բանը դու ցոյց կտես քո ձեռքով իր ոտքերը լուանա-
լով. ինչպէս ես իմ պատրոնի ոտքերն եմ լուացել:
- ՄԵՀՐԻ — (Սաստիկ կոտրուած սրտով մօտենում է և Շահնազա-
րի ձեռքը համբուրում):
- ՇԱՀՆ. — Շատ ազրիս, որդիւ Բայց դու տխուր ես, շարունակ
դու իտք քաշ: Այդ լաւ բան չէ, սիրելիս:
- ԶԱՆ. — Մելիք-Չան, ներես, երեխայ է, ամաչում է:
ՇԱՀՆ. — Ըմմ... եւ անի աղդպէս լինէր: Երանի մշտեղ մի այն-
պէս բան չլինէր, որ վաղը միւս օր թշնամիներիս բերնում
ծաղրի առարկայ դառնայինք:
- ԶԱՆ. — Վույ, քուռանամ ես. վառք Աստծոյ, ի՞նչ վատ բան
պէտք է լինէր:
- ԱԼԼ. — Գուցէ մելիքը մի որ ե է բան է լսել: Գուցէ որ և է կաս-
կած ունի:
- ՇԱՀՆ. — Ես...ը... ի հարկէ, ես ոչ մի կասկած չունեմ:
- ԱԼԼ. — Սիրտդ թող չնեղանայ, ես մի պարզ մարդ եմ, և կու-
զէի, որ ամեն ինչ պարզ լինէր:
- ՇԱՀՆ. — Ի՞նչ ես ուզում ասել:
- ԱԼԼ. — Ուզում եմ ասել իմ աղջիկը իրաւունք չունի գլուխը
բարձրացնելու,—սրա համար էլ նա աղջիկ է.—բայց ի՞նչ
ասեմ քո որդուն, որ աղամարդ գոլով, Խոխանարեղդից
սկսած, խոտված երեխայի նման շարունակ գլուխը մի կողմ
ծռած, մի անդամ էլ իր նշանածի կողմ չի նայել:
- ՇԱՀՆ. — Այդպէս է, Զուհուդ:
- ԶՈՒՄՇ. — (Լուռ է):
- ՇԱՀՆ. — Ի՞նչ է նշանակում այդ: Իմ հարս, գուցէ դու ասես,
մէջներդ ի՞նչ սև կատու է անցել... այդպէս... ժամանակից
առաջ:
- ՄԵՀՐԻ — (Լալում է նրա լացը):

ՇԱՀՆ. — Ահ, վկայ է Աստուած, որ սա ինձ դուր չեկաւ:
 ՌԷՀԱՆ. — Մեկը-ջան, երեկ երեկեքը մեզնից ամաչում են:
 Եկէք մին ըստէ հեռանանք, նրանց մենակ թողնենք:
 ՇԱՀՆ. — Էհ, թող այդպէս լինի: (Ամենքը յետ):
 ԶԱՆ. — Մեհրի...
 ՄԵՀՐԻ. — Մայր... մայր...
 ԶԱՆ. — Մայրդ ջանիդ մատաղ, Աստուծոյ սիրուն, այնպիսի բան
 չանես, որ մեր անունը տափը կոխես: (Յետ):
 ՌԷՀԱՆ. — Հարս ու փեսա, ձեր արեւին, ձեր հոգուն մատաղ:
 Աստուծոյ տան մէջ, խաչ-աւետարանի առաջ սուրբ խոստու-
 մըն էք արեւ հուր-յաւիտեանական մէկզմէկի գլխին տէր ու
 տիրական կանգնէք: Աստուծոյ անունը տուէք մէկզմէկի երե-
 սին նայեցէք և նա ձեր սրտերը էնպէս կմիացնի, ինչպէս
 Ռէհանի սիրտն է ուղում:
 ՊՈՒՂԻ. — Զուժողդ-բէզ, բալան կծիմ. բացուիր: Ես մեռնեմ,
 բացուիր: Արեւ վկայ, ես էլ Ռէհանի երեսը չտեսած եմ
 պսակուել: Բայց յետոյ էնպէս սիրեցինք իրար, էնպէս սի-
 րեցինք, ինչպէս շուն ու կատու: (Յետ, Ռէհանի թևից քա-
 շելով):

4

ՄԵՀՐԻ ԵՒ ԶՈՒՄՇՈՒԴ ԶՈՔՈՒՄ ԵՆ՝

Երաժշտութիւն:

№ 20

ՄԻԱՍԻՆ. —

Ահ իմ Աստուած դու լըսիր իմ աղաչանքը,
 Հեռացրու դու ինձնից այս մեծ տանջանքը:
 Տուր ինձ Տէր իմ ոյժ զորութիւն որ կարենամ
 Հանեմ սըրտից իմ Աւանին ու մոռանամ
 Հանեմ սըրտից իմ Մարիանին ու մոռանամ.

2

Ախ չեմ կարող ջնջել ճակատիս այս գրտածը
 Պէտք ընտրեմ երկնից ինձ տնօրինումը:
 Թէ և սա չէ բոլոր սըրտով իմ սիրածը
 Բայց ի՞նչ արեւ կարող է խեղճ շուրն ընկածը:

2

(Ելան ոտքի):

ԶՈՒՄՇ. — (Կողմ): Աստուած իմ: Ինչպէս մօտենամ, ինչպէս
 նայեմ:

ՄԵՀՐԻ. — (Կողմ): Տէր իմ, ոյժ ու կարողութիւն պարգևիր ինձ,
 որ կարողանամ մօտենալ, նայել աչքերին: Ոչ, չեմ կարող,
 չեմ կարող... ոտքերս թուլանում են... աչքերս մութ կո-
 խում:

ԶՈՒՄՇ. — (Կողմ): Էհ, ինչ էլ լինի, բայց ես տղամարդ եմ: Ա-
 ռաջինը, ես եմ պարտաւոր մօտենալ: Ոչ... սիրտս բաբա-
 խում է... Ահ, յանուն Աստուծոյ (Նրան): Սաչէնի օրիորդ:

ՄԵՀՐԻ. — (Կողմ): Աստուած իմ, սա Աւանի ձայնն է: Ոչ, ոչ,
 ես խելագարվում եմ...

ԶՈՒՄՇ. — Մեհրի:

ՄԵՀՐԻ. — Ի՞նչ ես ասում, Զուժողդ:

ԶՈՒՄՇ. — (Կողմ): Աստուած իմ. Մարիանի ձայնն է: Ոչ, ոչ,
 Հեռու երազանքներ. հեռու ինձնից իմ միտքն ու հոգին
 կաշկանդող երեսթներ: Ահ, (նորից նրան): Սաչէնի օրի-
 որդ, խօսիր, ես լսում եմ քո քաղցր ձայնը:

ՄԵՀՐԻ. — Քո ձայնը տեղի ես քաղցր է հնչում իմ աղանջին:

ԶՈՒՄՇ. — Ահ, տուր ինձ քո ձեռքը: (Բռնեց): Նայիր ինձ այն-
 պէս, ինչպէս ես եմ նայում քեզ:

ՄԵՀՐԻ. — (Հանեց երեսի քողը):

ԶՈՒՄՇ. — Ահ, իմ Մարիան, իմ թանգազին, իմ հրաշալի սի-
 րեկան:

ՄԵՀՐԻ. — Ահ, Աւան-ջան, Աւան-ջան... (Գրկախառնութիւն):

ՋՈՒՄՇ. ՆԵ ՄԵՀՐԻ — Հայր, հայր, այստեղ եկէ՛ք, այստե՛ղ. հը-
րա՛շք, հըրա՛շք:

(Ամենքը յետ են դալիս):

5

ՋՈՒՄՇՈՒԴ, ՄԵՀՐԻ ՆԵ ՄԻԻՍՆԵՐ:

ՇԱՀՆ. — Ի՞նչ հրաշք:

ԱԼԼ. — Ի՞նչ հրաշք:

ՋՈՒՄՇ. — Ահ, հայր, ես աշխարհի ամենաերջանիկ մարդն եմ:
Սա հենց իմ սիրած այն աղջիկն է, որ իր անունը Մարիան
է ասել:

ՄԵՀՐԻ — Այո, հայր, մայր, մի զարմանա՛ք, մի աղչե՛ք, սա՛նա է:
Այն իմ սրտով սիրած երեխաստարգը, որ իր անունը ինձ
Աւան էր ասել:

ԱԼԼ. — Ես ոչինչ չեմ հասկանում:

ՇԱՀՆ. — Բացադիրք Ջումշուդ, ի՞նչ զգո՞ւնիք է սա, ի՞նչ
հրաշք:

ՋՈՒՄՇ. — Լսեցէ՛ք. առաջին անգամ Մեղրագետի ափին երբ
մենք պատահեցինք, սիրեցինք իրար. իսկ իր անունն է
Թազգրեկ ինձնից, ես իմը նրանից: Ահա բոլոր զազանիքը:

ԱԼԼ. — Խնամի Շահնազար. երեխերքը սուտ չեն ասում, սա
իսկ որ մի մեծ հրաշք է:

ՇԱՀՆ. — Ուրեմն թող, որ այդպէս է, մեր ուրախութիւնը տեի
7 օր, 7 գիշեր:

ԱԼԼ. — Միայն թէ Խոխարեղում, — իմ տանը:

ՇԱՀՆ. — Ոչ. քանի որ այստեղ էք, կլինի իմ տանը:

ԱԼԼ. — Դուռնս կտամ, բայց չեմ համաձայնի:

ՇԱՀՆ. — Որ սպանէք, չի լինի ու չի լինի:

ՊՈՒՂԻ — Միլիքներ, (չոքելով Ձ-ի մէջտեղում), ձեր ջանին, ձեր

անունին մեռնեմ: Զուր կռիւ մի անէք: Եկեք էսպէս անենք
Օխան օր, 7 գիշեր էստեղ լինի, օխան օր, 7 գիշեր Խոխա-
նարերդում:

ԹԵՒՈՍ — Ես ու իմ Աստուածը աղբերացուս լաւ բարբառեց:

ԱԼԼ. — Էհ, ինչ որ խելօք է, խելօք է: Ձեռք խնամի:

ՇԱՀՆ. — Էհ, թող այդպէս լինի (Ձեռք բռնեցին): Իմ հարս, էս
բանի վրա մի «Խունկի-ծառ» որ պարես, ամեն ինչ կատար-
եալ կլինի:

ԱՄԵՆՔԸ — «Խունկի-ծառ», «Խունկի-ծառ»:

ՄԵՀՐԻ — (Պարում է «Խունկի-ծառ»):

Երաժշտութիւն:

№ 21

ԱՄԵՆՔԸ —

Այս մեծ հրաշքին դէմքը պայծառ
Մեր նորահարսը պարի «Խունկի-ծառ»:
Իսկ մենք կը խփենք ծափեր անդադար
Կը զուարճանանք ուրախ մեզ համար:

2

Դէ հարսիկ ջան աջ ու ձախ
Թըռչկոտիւ հողուդ մատաղ
Անուշ աչքով մեզ նայի՛ր,
Թըշնամու աչքը հանի՛ր:

2

ՆՐԱՆՔ, ՆԵ ՂՈՒԿԱՍ, ԵՍԱՅԻ, ԱՅՈՎ, ԱԲԱՆ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ
ՄԵՋՏԵՂՈՎ:

ՊՈՒՂԻ — Սոխեք ճանապարհ, Ղուկաս հայր-սուրբը եկաւ, վա՛հ
տեսէք իր հետ ինչ հիւրեր է բերել մեզ համար:

ԹԵՒՈՍ — Աստուած:

ԱՄԵՆՔԸ — Հոռումյ...

ՂՈՒԿ. — Ողջոյն ձեզ սիրելիներ, Ներէք, որ ձեր ուրախութիւնը խանգարեցի:

ՇԱՀՆ. — Վահ, այդ ի՞նչ խօսք է, կարգիդ մատաղ, Բեզանից լաւ հիւր պիտի ուղարկէր մեզ Աստուած, Համեցէք, համեցէք:

ՂՈՒԿ. — Բայց ես մենակ չեմ, ես ինձ հետ ահա բերել եմ 3 ուրիշ հիւրեր:

ՇԱՀՆ. — Թէկուղ 13. բայց ովքեր են սրահը:

ՂՈՒԿ. — Ահա, սա Գիւլստանի Մելիք-Բէղլարեան Մելիք-Աբով II-ը, Սա Զրաբերդի Մելիք-Իսրայէլեան Եսային, իսկ սա... սա Տիղակի երիտասարդ Մելիք-Աւանը:

ՇԱՀՆ. — Իսկ ի՞նչ եղաւ նրա հայրը:

ՂՈՒԿ. — Նրա հայրը... Նրա հայրը մելիքութիւնը տուաւ իր որդուն, իսկ ինքը ընկաւ Փոքր Սիւնիքի սար ու ձորը, Նա ամեն կերպ աշխատեց միութիւն քցել բոլոր 5 մելիքների մէջ: Այդ բանում օգնեց նրան մեր Պուլին: Աստուած լսեց մեր աղօթքները, աջողեց մեր գործը, եւ ահա, այսօր նա ձեր մէջն է, նա ձեզ հետ է մինչ իր կեանքի վերջը: (Մի կողմ է ձքում վեղարն ու ղգեստը, և յայտնվում է զինուած՝ աշխարհիկ շնորհով):

(Ընդհանուր ոգևորութիւն):

ՊՈՒՂԻ — Այ թէ իսկական հրաշքը որտեղ է եղել, Հուռայ Ըռուսայ...

ԱՄԵՆՔԸ — Հուռայ, ապրի Տիղակի մելիքը, Հուռայ...

ԱԻԱՆ — Հայր, էմ պաշտելի հայր... (Համբուրեց հօր ձեռքը):

ՂՈՒԿ. — (Զգացուած): Իմ անդին դուաւի (Համբուրում է նրա ղուխը):

Երաժշտութիւն:

№ 22

ՊՈՒՂԻ —

Ես օգնեցի հայր-սուրբին

Հաշտեցուրի ամենքին

Միշտ յիշեցէք իմ արած
Դուք ողջ լինէք, ևս մեռած: Հայ Հա՛:

ՊՈՒՂԻ ԵՒ ՂՈՒԿԱՍ —

Արցախի հինգ մելիքներ,
Ձեր սրբով երգումն արէք,
Որ այս սիրուն միութեան
Հաւատարիմ պիտ լինէք: Հայ հա՛:

ԱՄԵՆՔԸ —

Հուռայ: (Հանում են սրերը):

Այսուհետեւ միաբան ենք մենք իրար.
Այո մենք իրար.

Արցախի հինգ մելիքները միշտ եղբայր.
Այո միշտ եղբայր.

Հայրենիքի պաշտպան լինեն անդադար.
Այո անդադար.

Որ միշտ յիշուի անունները դար է դար.
Այո դար է դար, այո դար է դար, այո դար է դար:

Վ Ե Ր Զ:

Պուղիի գերը կատարողին խնդրում եմ բնագրից դուրս
խօսքեր չաւելացնել:

Պուղին, ձգտելով իր վրա վերցրած նպատակը իրագործե-
լուն, ուրիշների հետ իր կատակները և սրախօսութիւնները ա-
նում է որպէս թէ ստիպուած և ի միջի այլոց, մի րոպէ չմոռա-
նալով, որ ինքը հասարակ ժարդ չէ...

Այլ է, երբ նա իր,—Մելիք-Շահնաղարի հետ է: Վերջինս
ըստ իր բնաւորութեան սիրում և ներում է Պուղիին ամեն կա-
տակ: Ուստի և Պուղին նրա մօտ զգում է իրեն բոլորովին ազատ:

Այն մօմենտներին, երբ հաշտութեան նպատակը վտանգ-
վում է, Պուղին միջամտում է շատ լրջօրէն:

Ռէհանը թէև ի բնէ չար է, բայց բռնում է իրեն ծա-
նըր: Ուստի և իր տրտունջը արտայայտում է անսկսած ի կեր-
պով հեռաց տալով: Երբեմն էլ Պուղիի կատակների վրա իր ժպի-
տը դապիլ չկարողանալով:

Գրիոր քննադիւ ցանկացողները պէտք է վճարեն չխաղա-
ցում քաղաքներում ընդհանուր մուտքից առաջին անգամ 20%
յետոյ 10%:

Հեղինակ:

«Ազգային գրադարան

NL0326011

ՀԵՂԻՆԱԿԻ ՄԻՆՁԵՒ ԱՅԺՄ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԾ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

Մկիճի հարսանիքը	կոմեդիա	1	արարով	II	տպագր.
Նաֆթի ֆանտան	"	"	"	"	"
Պօէտի երազը	"	"	"	"	"
Էքսպրօպրիացիա	"	"	"	"	"
Անկոչ հիւր	"	"	"	"	"
Խելագար Մինաս	"	"	"	"	"
Մարուող ճրագներ	դրամա	3	արարով	II	տպ.
Նշանուածներ	"	"	"	"	"
Ոճիր	"	"	"	"	"
Մանկական Գարրեջուկ					
Գաճաճ					

ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆ՝

Արշակ Թագաւորի սէրը 5 արարով տրագեդիա
 Քասս կոմեդիա 3 արարով,
 Վարդան Մամիկոնեան 4 ար. տրագեդիա,
 Մկիչի հարսանիքը կօմ. 3 արարով (օպերետ).
 Արտաշէս Թագաւոր և Սաթենիկ օպերետ 4 արարով,
 Մի հարսնացու չորս փեսացու օպերետ 3 արարով,
 Տարօրինակ հիւրեր օպ. 3 արարով,
 Ձղջուռն կոմեդիա 3 ար.

Հեղինակի հասցէն. Нахичевань н/Д. 22. л. № 4 Ал. А.